

sabah ülkesi

üç aylık kültür ve sanat dergisi

SAYI 25
Ekim 2010

Röportaj: Osman Sınav

*Nietzsche'nin mânâ arayışı ve
ahlâkın kökenine dâir*

Kuzeyin Atinası: Edinburgh

Kaplumbağalar da Uçar

İCİNDEKİLER

4 **Sinemannın Filmi**
Yahya Kurtkaya

8 **Röportaj:**
Osman Sınav

17 **Unutulanların
Hatırlattıkları**
Selman Dilek

20 **Türk Dinî Musikisi'ne
Kısa Bir Giriş Denemesi**
Ömer İpek

23 **Nietzsche'nin mânâ arayışı
ve ahlâkın kökenine dâir**
Hüsnü Yavuz Aytekin

26 **Kuzeyin Atinası:
Edinburgh**
Enes Bayraklı

30 **Hacı Ârif Bey'in
Yandıdır...**
Ayşe Serra Dilek

32 **Kaplumbağalar da Uçar**
Ömer Beyoğlu

34 **Tanıtım**
Kitap

36 **Tanıtım**
Müzik

37 **Tanıtım**
Film

38 **son ülke**
Sevgi Üzerine
Masum Düşünceler
M. Nihat Malkoç

sabah ülkesi

Sahibi

Islamische Gemeinschaft Milli Görüş
IGMG e.V.
Amtsgericht Bonn, VR 6621

Vertreten durch den Vorstand:
Osman Döring, Vorsitzender
Oğuz Üçüncü, Generalsekretär
Ali Bozkurt, Stellv. Vorsitzender

Genel Yayın Yönetmeni

Ünal Koyuncu

Editör

Yusuf Dursun

Yayın Kurulu

Enes Bayraklı
Hüsnü Yavuz AYTEKİN
Ömer Faruk Altıntaş
Ömer İpek
Yahya Kurtkaya
Yusuf Kocamaz
Zeynep Kaya

Layout

musdi

Baskı

Yavuzsöhne-Duisburg

İrtibat

sabahulkesi@sabahulkesi.net
Boschstrasse 61-65
50171 Kerpen
Almanya

Yıllık Abone ücreti: 59,- EURO
Jahresabonnement: 59,- EURO
IGMG Genel Merkez üyelerine
ücretsizdir.
Für Vereinsmitglieder der IGMG
kostenlos.

Der Bezugspreis ist im
Mitgliedsbeitrag enthalten.

Sabah Ülkesi Dergisi 12.000 adet
basılıyor olup: Türkiye, Bosna-Hersek,
Lichtenstein, Mısır, Avusturya, İsviçre,
İsveç, Norveç, Danimarka, Kanada,
Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya,
Almanya, Belçika, Lüksemburg,
Hollanda, Fransa, İngiltere ve İtalya'ya
dağıtılmaktadır.

Merhaba,

Sinema, özellikle resim ve romanda olduğu gibi, kendisinden önceki sanat kollarını bir araya getiren bir anlatım aracı olmayı başarabilmiştir. Önce bir gezici gösteri, bulvar tiyatrosuna benzer bir eğlence, ardından da çağın izlenimlerini koruma aracı olduktan sonra yavaş yavaş bir dil halini almıştır.

Öyle bir dil ki, bu biçim aracılığıyla ya da bu biçim içinde sanatçı, en soyut düşüncelerini bile yansıtabilir, bugün romanda ve denemede olduğu gibi, saplantılarını ortaya koyabilir.

'Sinema özgür bir kafanın elindeyse olağanüstü ve tehlikeli bir silahtır. Düşümler ve duygular, içgüdü dünyasını anlatmadaki en iyi araçlardır.' Sinema görüntülerini meydana getiren mekanizma, işleyişi bakımından, insanın bütün anlatım araçları arasında, aklın uyku sırasındaki çalışmasını en çok hatırlatan araçtır. Film rüyanın ister istemez taklit edilmesi gibi birşeydir.

Sinema hep kitle eğlendirme aracı değil, derdi, kaygısı olan birşeydir. Toplumun siyasal kaygılarından, özgürlük, barış, emeğe saygı, insana saygı taleplerinden ayrı düşmediği, muhalif hareketlerin aracı olduğu dönemler. İşte bu hatırlatma, sinema tarihine alçakgönüllü bir 'müdahale' anlamını taşıyor günümüzde.

Sinema herşeyden önce bir keşif bir arayıştır.

'İlkel toplumlarda sinema olsaydı yönetmenleri tanrı sanırlardı' ya da buna yakın birşey sanırım Billy Wilder demiş. Sinemayı bir türlü bizden kılamayışımız, işlevine kavuşturamayışımız, hakkını veremeyişimizin nedeni, işin içine sık sık 'tanrıların', 'dahilerin' karıştığını sanmamız olabilir mi?

Her buluşmada gönlümüzü ve zihnimizi karşılıklı emanet aldığımızı ve bunun bir sorumluluk gerektirdiğini hatırlayalım.

Bir değerde hep beraber buluşmanın ve ruhsal anlamda çoğalmanın örneği olsun bu ve gelecek sayılarımız.

Hoşçakalın. ◻

Sinemannın Filmi

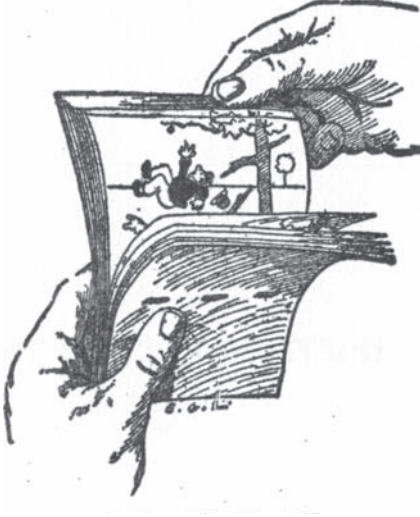

➤ İnsanoğlu, yeryüzüne geldiği ilk andan bugüne sanat alanının çeşitli dallarında zamanla gelişme gösteren bir faaliyete girmiştir. Tarih öncesi dönemlere ait kalıntıların zamanla su yüzüne çıkmasıyla sanatın, tarihin her döneminde insanın gündeminde olduğunu görmekteyiz. Sanatın, toplumun ihtiyaçlarından doğan bir yanı olmasının yanı sıra estetik değeri bakımından da derin bir yeri vardır. Eski dönemlerde mağaralara çizilen resimler, çeşitli heykeller, sonrasında ortaçağda güçlenen resim sanatı, su sesinden tutun da çeşitli aletlerle icra edilen müzik ve yazılı bir sanat sahası olan edebiyat.. Bütün bunlar ilk insanlardan bugüne ulaşan sanat kervanının öğeleri olma özelliklerini korumaktadırlar.

Reform ve rönesans hareketlerinden sonra teknolojinin gelişmesi hiç şüphesiz birçok şeyi olduğu gibi sanatı da etkilemiştir. Sinemanın doğası itibariyle ilk başta 'resim' sanatıyla sağlam bir bağlantısı vardır. Resimden ziyade bu bağın adına 'fotoğraf' da diyebiliriz. Çünkü fotoğraf kareleri olmadan bir sinema filminden söz etmek pek mümkün olmayacaktır.

1824'te İngiliz fizikçi Peter Mark Roget'in yayımladığı "The Persistence of Vision With Regard To Moving Objects" (Hareketli Cisimlere İlişkin Olarak Görüntünün Sürekliliği) adlı kuramsal çalışma, birçok mucidin ilgisini çeker. Her sayfasına resim çizilmiş bir kitabın sayfaları hızla çevrildiğinde görüntülerin kesintisiz bir biçimde hareket ediyormuş gibi görünmesi ve buna benzer birçok

basit deney Roget'ın kuramını doğrulamıştır. Çeşitli ülkelerden bir çok mucit, bu kuramdan hareketle birbirine yakın zamanlarda benzer aygıtlar geliştirir. Bu bakımdan sinema kamerası ve projeksiyon makinesi gibi aygıtların ilk önce nerede ve nasıl ortaya çıktığını kesin olarak söylemek güçtür.

1830'lerden başlayarak zootrop, taumatrop, fasmotrop, fenakistiskop ve praksinoskop adlarıyla bilinen çeşitli aygıtlar geliştirilir. 1882'de Fransız fizyolog Etienne-Jules Marey, kuşların uçuşunu saptamak amacıyla saniyede 12 fotoğraf çekebilen 'fotoğraf tüfeği' adını verdiği bir aygıt geliştirir. 1887'de ABD'li Hannibal Goadwin, fotoğraf çekiminde ilk kez selüoit film kullanır. Ardından New York'ta George Eastman makaraya sarılı selüoit film üretimine başlar. 1888'de Thomas Alva Edison, üzerine ses kaydedilen mum silindirik fonografı, daha sonra da ses ve görüntüyü birleştirmek amacıyla yardımcısı William Dickson'la birlikte kameranın ilk biçimi sayılan kinetoskop adını verdiği

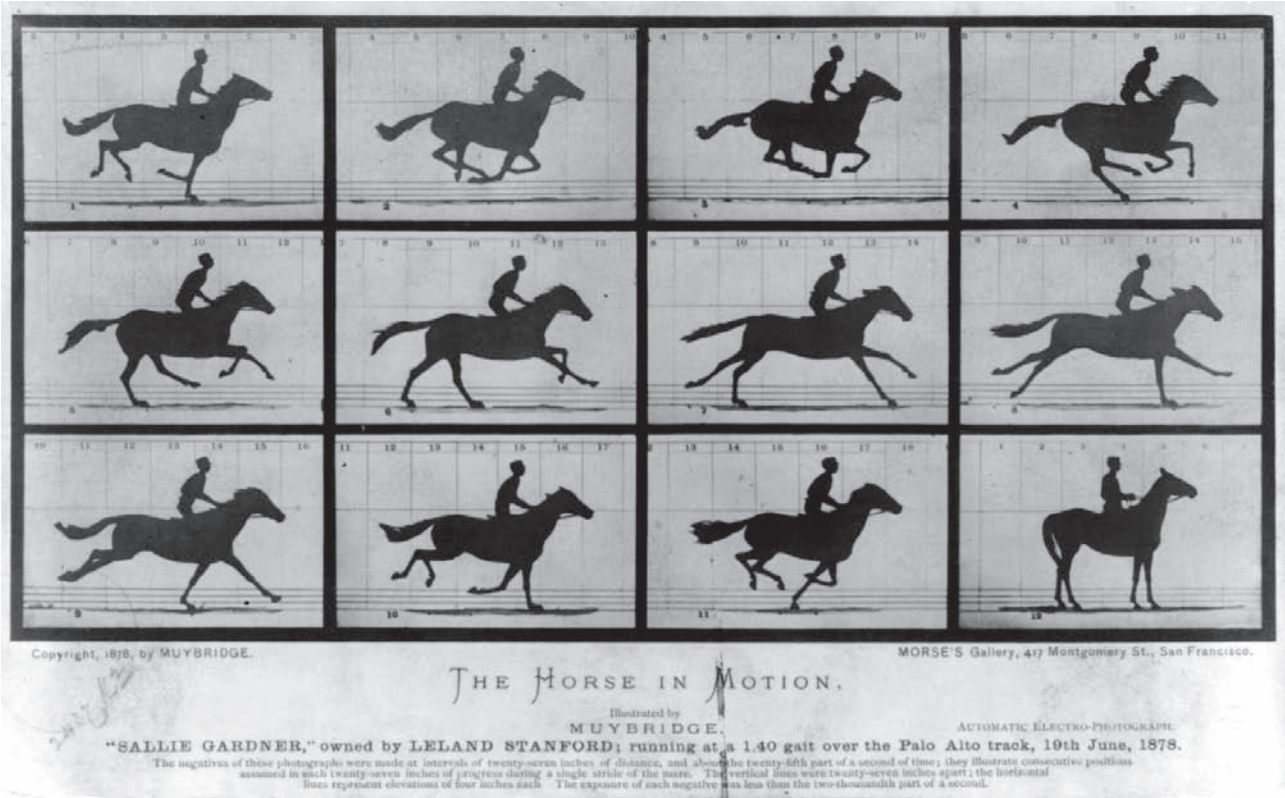
bir gösterim aygıtıyla 15 metrelik bir film şeridinin üzerindeki görüntüleri kesintisiz olarak art arda yansıtmayı başarır. Ne var ki, bu aygıt gözlerini iki deliğe dayayan tek bir izleyici tarafından kullanabiliyordu. Kinetoskoplarda filmin üzerindeki görüntüler art arda izlenebilmekle birlikte, hareketler kesintiliydi. Bunun nedeni her görüntü karesinin yeterince uzun bir süre ışıktırılmamasıydı. Paris'te kinetoskopu gören Fransız Lovis ve Auguste Lumiere Kardeşler geliştirdikleri sinematograf adlı aygıtla ilk kez hareketli görüntü elde ederler. Bu olay sinemanın doğuşunu müjdeleyen en önemli gelişmedir.

Sinematograf, elle çalıştırılabilir ve yaklaşık 10 kilogramlık ağırlığı sayesinde istenen yere taşınabiliyordu. Filmin düzenli ve kesikli ilerleyişini sağlayan ve bugün de hala kullanılmakta olan tırnaklı bir düzeneği vardır. Lumiere Kardeşler halka açık ilk film gösterimlerini 1895'te Paris'te Capucines Bulvarı'ndaki Grand Cafe'de gerçekleştirdiler. Sinematograf, hem film çeken, hem de gösteren bir aygıt olduğu için ancak 15 metrelik film şeridi alabiliyordu. Bu yüzden ilk filmleri oldukça kısaydı. Filmler iskambil oynayanlar, bir demircinin çalışması, askerlerin yürüyüşü ya da bir bebeğin beslenmesi gibi günlük yaşamdan alınmış görüntülerden oluşuyordu.

Lumiere Kardeşler, 'Lumiere Fabrikası'ndan Çıkan İşçiler' adlı filmlerini Lyon'daki fabrikalarında, bir öğle tatili sırasında çekmişlerdi. Bir söylentiye göre 'Ciotat Garı'na Bir Trenin Gidişi' adlı filmin gösterimi sırasında, kameraya doğru hızla yaklaşan tren görüntüsü izleyicileri dehşete düşürmüştü. Sonraları kısa komediler, haber filmleri ve belgeseller de çektiler.

Sinema yoluyla belirli bir öykü anlatma dönemi Fransız yönetmen Georges Melies ile başlar. Bilimkurgu sinemasının da öncüsü sayılan Melies, aynı zamanda 'film hileleri' kullanan ilk sinemacıdır. Melies'nin filmlerinde kamera

aynı noktada durur ve öyküyü tiyatro sahnesindeymiş gibi görüntüler. Melies, 1900'lerin başlarında Ay'a Seyahat, Uzak Yolculuk gibi kısa filmler çekmiştir.

Sinema artık doğmuştur. Fakat bu, onun henüz bebeklik çağları olarak nitelendirilebilir. Zira, ilk etapta sinema gösterimleri hayatın içinden küçük kareleri bir araya getiren ve genellikle küçük grupların izlenimine sunulan bir gösterim şekliydi. Sinemanın geniş kitlelere seslenen, zamanla siyasi ideolojiler için bir araç olarak kullanılan hale geleceğini kestirmek aslında pek de güç olmasa gerek. İlk başlarda Fransızlar'ın elinde doğan bu bebeğin kısa süre içerisinde Amerika'nın ellerinde büyümeye bırakılması çok manidardır. Çünkü sinemanın pazar payı kısa sürede artacak ve başlı başına ekonomik ve siyasi bir güç olma halini alacaktır.

1927 yılına kadar gösterilen sinema filmlerinin tümüyle sessiz olduğunu söylememiz gerekir. Konuşmalar kısa aralıklarla eklenen yazılarla veriliyordu. Bu dönemde bir film müziği kültüründen söz etmek de yersizdir. Gösterilen filmler eşliğinde bir pikaptan çalınan ve filme eşlik eden müzikler ya da piyano, keman gibi gösterimler filme eşlik ediyordu. Bir çok kaynakta ilk sesli film, 1927 yılında çekilen ve şarkıcı Al Jolson'un başrolünde oynadığı 'Caz Şarkıcısı' isimli filmidir. 1930'lu yıllar aynı zamanda sinemada renkli görüntüye geçişin de yılları olmuştur. Renklendirme yöntemi kullanılarak çekilen ilk film 'Üç Küçük Domuz' isimli çizgi filmidir. İlk uzun metrajlı film ise 'Pamuk Prens ve Yedi Cüceler'dir.

İkinci Paylaşım Savaşı yılları sinema sanatı açısından du-

raklama yıllarıdır. Bu dönemde ordulara moral ve destek amacıyla bazı filmler çekilmiş olsa da bu filmlerin sinema sanatının bir sanat olarak gelişmesine ne derecede katkı yaptığı bir muammadır. Savaş sonrası yıllarda sinemadan fayda sağlamak için en fazla çaba sarfeden ülke Amerika'dır. Önceleri Hollywood filmleriyle diğer ülkelere kendi kültür ve yaşam tarzını kazandırmak amacıyla yapılan filmler; daha sonraları hayatın her alanına hitap eden bir genişliğe ulaşarak özellikle gençler için etkili bir silaha dönüşmüştür. Yine savaş yıllarından sonra İtalya'da savaşın tahribatını ve etkilerini silmek adına filmler çekilirken; Fransa Hollywood'a bir karşı güç oluşturmak amacıyla yeni akımlara ev sahipliği yapmıştır. İngiltere, birçok önemli yazarlarının romanlarını beyaz perdeye yansıtmakla uğraşırken; Almanya, Nazi döneminde Alman sinema-Propaganda bakanı Joseph Goebbels tarafından propaganda maksatlı kullanılan sinema sanatı, bir müddet sessiz kalmıştır. Daha sonraları yine devlet desteğiyle canlılık göstermeye başlamıştır.

İlk başta birkaç resim karesinin oynatılmasıyla başlayan macera, zamanla bir çığ gibi büyüyerek toplumlar üzerinde derin tesirler bırakmıştır. Bütün sanat dalları içerisinde toplumları etkilemede en etkili araç haline gelen sinemanın son dönemlerde estetik kaygıya ağırlık veren yönetmenlerle yükselişe geçmesi umut vericidir. Film bir şekilde devam ediyor. Sinemanın kaderinin ne olacağını kestirmek elbette zor. Fakat şunu söyleyebiliriz ki; sinemanın kaderi yine sanatçının kaderi olacaktır. Sanatçılar sanatlarına sahip çıktıkları müddetçe sinema geldiği yerden daha ilerilere gidecektir. Belki de sinemanın filmi henüz daha yeni başlıyordur, kim bilir. ♦

RÖPORTAJ

OSMAN SINAV

Sabah Ülkesi: Sayın Hocam, öncelikle hoşgeldiniz diyorum. Röportajımıza başlarken ilk olarak size sinemada estetikle alakalı bir konu yönelmek istiyoruz. Bir süre önce bir hocamızla sohbetimiz esnasında şöyle bir konu geçmişti: Tarihi gelişim sürecine baktığımızda özellikle Müslüman ve Yahudi toplumlarının işitselliğe; Hristiyan toplumunun ise görselliğe daha yatkın olduğu söz konusudur. Resim sanatı mesela buna örnek olarak gösteriliyor. Siz bu görüş hakkında neler söylemek istersiniz.

Osman Sınava: Aslına bakarsanız genel bir algı olarak bu görüşe katılıyorum tabii ki. Batı, özellikle Rönesans'tan bugüne görselliği çok iyi kullanıyor. Müthiş bir resim geleneği söz konusu. Bir çok şeyi görsel olarak çok daha iyi ifade edebiliyorlar. Batı'da görsel dilin gelişmiş olduğu bir gerçek. İslam ve Yahudi toplumlarında ise sizin de söylediğiniz gibi yazı dili ve işitsel dil daha yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Peki biz bunu aşamaz mıyız? Şimdi, sinema deyince ilk akla gelen 'hareketli görüntü sanatı' olduğudur. Benim şirketimin adı da 'Sinegraf'tır.

İslam kültürünün özünde 'dram' fikri yoktur. Her şeyde bir hayır olduğu inancını taşıyan İslam kültürü. Bunun yanında Yaratıcı, insanlara hikaye anlatarak seslenir. Demek ki bir hikaye, dram kurgularken bir şeyleri temel alarak kurgulama zorunluluğumuz vardır. Ona bir başka nazar ile bakmamız gerekiyor. Böylece bir başka dram şekli ortaya çıkacaktır. Yani içinden 'şeytaniliği', 'şüpheliği' aldığınızda başka türlü bir hayat kurgulamanız gerekiyor.

Ben bunu yirmi beş yıl önce şu mânâda koydum: Hareket ile yazmak. Sinema bu manada aslında 'hareketli görüntü ile yazmak' demektir. Elbette ki sinemanın temel malzemesi resimdir. Ama sadece resim de değildir. Benim bu konuda yıllardır üzerinde uğraştığım bir türlü bitiremediğim bir makale niyetim var. O makalede, sinemanın sanatların piramidini tamamlayan bir şey olduğu yönünde fikirlerim mevcut. Şunu demek istiyorum; sinema bütün sanat dallarından aynı oranda beslenen bir sanat. Hepsinden bir piramit oluşturuyor; hepsini içinde barındırıyor ve böylelikle yeni bir dil kuruyor. Sinema, resim dilini kullandığı kadar roman dilini, şiir dilini; yani edebiyatın dilini, heykel sanatını, müzik dilini de kullanıyor.

SÜ: Sinemanın özellikle köken olarak batılı bir sanat olduğunu siz de kabul ediyorsunuz. Peki bunu bir dezavantaj olarak mı görüyorsunuz; yoksa bunu aşmak için belli bir seviyeye gelmek gerektiği fikrini mi savunuyorsunuz?

Osman Sınay: Aslında çıkış itibarıyla sinema batılı bir sanat gibi gözüke de özü itibarıyla bunu söylemek pek doğru olmaz kanaatindeyim. Hatta bir başka noktadan baktığımız zaman bize ve bizim kültürümüze daha yakın bir sanat olduğunu bile söyleyebiliriz. Nedir o nokta; şudur: Ben sinemayı bir 'hâl' sanatı olarak niteliyorum. Bütün kutsal kitaplara baktığımız vakit, onların hepsinden Yaratıcı'nın insana hikâyeye dilini kullanarak seslendiğini görürüz. Yaratıcı, kıssalar anlatarak, hikaye dilini kullanarak bir şeyleri gösterir insanlara. Bu anlamda bizim doğu kültüründe hikayenin, hikayeciliğin; olayları, durumları bir hâl lisanıyla anlatmanın daha derin bir yeri olduğunu görürüz. Bizim burdan gelen bir gücümüz var.

SÜ: Bunu bir avantaj olarak görüyorsunuz yani?

Osman Sınay: Evet, kesinlikle. Fakat bunun üzerinde çalışılması gerektiğini düşünüyorum. Bir hikaye, dram kurmak için birçok şeyin hala maalesef tartışılmadığı, düşünülmeyen fikrindeyim. Mesela, İslam kültürünün özünde 'dram' fikri yoktur. Her şeyde bir hayır olduğu inancını taşır İslam kültürü. Bunun yanında Yaratıcı, insanlara hikaye anlatarak seslenir. Demek ki bir hikaye, dram kurgularken bir şeyleri temel alarak kurgulama zorunluluğumuz vardır. Ona bir başka nazar ile bakmamız gerekiyor. Böylece bir başka dram şekli ortaya çıkacaktır. Yani içinden 'şeytaniliği', 'şüpheciliği' aldığımızda başka türlü bir hayat kurgulamanız gerekiyor. Bunları çözmemiz lazım. Mesela şöyle izah edebiliriz bu durumu:

Batı sineması bildiğiniz üzere üç 'akt' üzere kuruludur. Bu bizim kompazyonlarımızda kullandığımız 'giriş-gelişme-sonuç' fikrine benzer. Yaklaşık son iki yüzyıllık bir süreçte biz de batılı bir eğitimden beslediğimiz için bu bize de bu şekilde yansımıştır. Misalen, dünyadaki tüm insanların ortak bir hâli olan 'aşk'. Aşk temasında çok meşhur olan Romeo ve Juliet de bu üç akt üzere kuruludur. Fakat aynı konuyu, hâli işleyen, bizim kültürümüzdeki Fuzuli'nin Leyla ile Mecnun'una baktığımızda bir dördüncü akt'ı görürüz. İşte anlatmak istediğim bu. Bizim şu anda dramda, hikayede ve tabii ki sinemada bu dördüncü akta yaslanan, ondan beslenen bir damar geliştirmemiz gerektiğini düşünmekteyim. Bunun hakkında bir çalışmaya, gelişmeye maalesef ben şimdiye kadar rastlamadım. Şu an üzerinde çalıştığım bir film var. Eğer bu filmi yapabilirsem, bu fikre yaslanan bir film olacak o. Bu bilinçle kurulmuş, dördüncü aktı da içine alan bir film olacak. Bu yüzden hikaye de biraz Mecnun ile Juliet hikayesi gibi olacak. Ve İstanbul'da olacak. Doğu ile Batı'yı birleştiren bir şehir olduğu için İstanbul da baş rolde olacak. Bir başka film de Yusuf ile Züleyha kıssası olacak. Bu kıssa da biraz bu bahsettiğimiz şeyi anlatır. Çünkü Züleyha bugünün 'batısı' gibi duran bir karakter; oraya yakışan bir yanı var yani. Yusuf da doğu kültürünü temsil eden; ona yakışan bir karakterdir. Sonuç olarak ben bizim sinemamızın dört akt üzere kurulması gerektiğini düşünüyorum. Bu dört aktı şu şekilde adlandırıyorum: Birinci Akt: Vahdet; İkinci Akt: Vücut; Üçüncü Akt: Vicdan; Dördüncü Akt: Vecd. 'Dört V' kuralı diye nitelendirebiliriz. Bu fikri geliştirebilirsem bir gün sinemada bir 'Dört V' teorisi ortaya atmak istiyorum. Batıda en son, 'vicdan' yaratılır ve orada biter. Yani âşıklar ölür, 'Bu insanları kavuşturamadınız.' der batı dramaturisti; bir vicdan yaratır ve orada bitirir. Leyla ile Mecnun'da da âşıklar kavuşamaz ama olay orada bitmez. Oradan vecd hâline geçilir. Çünkü insanlar vecd için yaratılmıştır. Bütün bu hâllerin yaşanmasının amacı vecde ulaşmaktır.

SÜ: Hocam bu 'Dört V' kuralının içerisindeki Vahdet ve Vücut kavramlarının neye tekabül ettiklerini de öğrenebilir miyiz?

Osman Sınay: Öncelikle ben dilbilimci değilim, sanatçıyım. Sanatçı sezgisi ve düşüncesiyle bu konuda elbette bir şeyler söyleyebilirim. Daha sonra dilbilimciler onu bir şekilde inceler, çözer. Nasıl ki dini bir meselede fıkah ilminin mevcut kaideleri dışı bir durumla karşılaşıldığında bu durumlara 'geçiş dönemi fıkah hükümleri' denirmiş; bu yüzden benim de bu mesele hakkındaki yorumlarıma biraz bu gözle bakacaksınız. Vahdet, bizim insiyatifimi-

Biyografi

1956 yılında Burdur'da doğdu. 1975 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nü bitiren Sınav, tekstil tasarımıyla da ilgilendiği için 1977'de aynı okulun Uygulamalı Sanatlar Yüksek Okulu Tekstil Dizaynı bölümüne kaydoldu. Yönetmen sanata olan ilgisi ve çok yönlülüğüyle tanınıyordu. İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema Televizyon Enstitüsü'nde de eğitim gören Sınav, 1979 yılında mezun oldu.

Profesyonel iş hayatına Man Ajans'ta metin yazarı olarak çalışmaya başlayarak atılan Sınav, reklamcılık kariyerine daha sonra 1980 ve 1984 yılları arasında Grafika Lintas isimli ajansta devam etti. Metin yazarlığının yanı sıra creative grup başkanlığı görevini de yürüten Sınav, sinemaya olan tutkusunu yüzünden 1984 yılında Sinegraf Film Yapım/Yönetim Ltd. Şti.'ni kurdu. Yazdığı 500'e yakın reklam filmi ve kampanyayla uzun soluklu reklamcılık tecrübesine 1987'de son noktayı koyan Sınav, artık sadece sinema projeleri üzerine yoğunlaşmak istiyordu.

TV dizileri ve uzun metrajlı filmler için start alan yönetmen, aynı yıl başrollerini Haluk Kurtuluş ve Alev Sezer'in paylaştıkları Bir Muharririn Ölümü isimli TV filmi için kamera karşısındaydı. Ardından 1989'da senaryosunu İlhami Algör ile birlikte yazdıkları Hünkarın Bir Günü geldi. 1990'da Yalancı Şafak, Küçük Dünya ve Aşka Kimse Yok filmlerini çeken Sınav, 1993'te yediden yetmişe tüm televizyon izleyicisini ekranları başına kitleyen ve uzun süre devam eden Süper Baba isimli TV dizisinin yönetmenliğini yaptı.

1994'te Mehmet Aslantuğ'a en iyi oyuncu, ken-

disine de en iyi yönetmen dallarında Altın Portakal kazandıracak Yalancı'yı çekti.

Melek Apartmanı, Mavi Düşler ve Sıcak Saatler gibi ses getiren diğer TV dizilerine de imza atan yönetmen, daha önce de birlikte çalıştığı Mehmet Aslantuğ ve Ayşegül Aldinç'in başrollerini paylaştıkları Gerilla isimli filmi 1998'de izleyiciyle buluşturdu. Tomris Oğuzalp filmdeki rolüyle en iyi yardımcı kadın oyuncu dalında Altın Portakal ödülünün sahibi oldu.

Kenan İmirzalıoğlu'nu keşfeden yönetmen, onun güçlü bir yüzü olduğunu düşünüyordu ve İmirzalıoğlu-Sınav ortaklığı 1999'da TV izleyicisinin de büyük ilgisini çeken Deli Yürek isimli diziyi start aldı. Gördüğü ilgi üzerine 2002'de filmi için kamera arkasına geçen Sınav, Deli yürek: Bumerang Cehennemi'yle hatırı sayılır bir gişe başarısı elde etti.

Televizyonda sevilen karakterler üzerine film yapma geleneğini ülkemizde Osman Sınav başlattı.

2002 yılında Mazhar Alanson'un da aralarında olduğu oyuncu kadrosuyla sevilen TV dizilerinden biri olan Ekmek Teknesi'ne imza atan Sınav, Türk televizyonculuk tarihi için önemi büyük olan, rating rekorlarını alt üst eden Kurtlar Vadisi'nin de 55. Bölüm'e kadar yönetmenliğini ve yapımcılığını yaptı. Mafya ve derin devlet ekseninde gelişen ilişkiler üzerine kurulu senaryosuyla büyük ilgi gören dizinin yönetmenliğini bıraktıktan sonra, Kapıları Açmak ve Metin Erksan klasiği Acı Hayat'ın yeni versiyonu için kamera arkasındaydı.

zin dışında yarıtlışımızın hikmet hâlidir. Böyle düşünül-
müşüz, böyle var edilmişiz, böyle yaratılmışızdır. Haya-
tımız boyunca önümüze birçok mesele çıkıyor. Biz de
cüzi aklımızla bu durumlar karşısında seçim yapıyoruz.
Bu seçimlerle bir vücut, bir yaşama alanı oluşturuyoruz
kendimize. Bu kendi oluşturduğumuz vücutla girdiğimiz
çatışmalardan ulaştığımız noktada bir vicdan yaratıyo-
ruz. Bu vicdan noktası, dünyevî olanın son noktasıdır.
Fakat dünyevî olanla insanın hayatı bitmiyor işte. Batı-
da bitiyor belki; ama doğuda bitmiyor. Yeniden vahdete
dönmemiz gerekiyor. İşte buradaki bu dönüş hâli de vecd
hâli oluyor. Yani çemberi tamamlamış oluyoruz. Bütün
mesele de bu çemberi tamamlamakta. Yaratıcı, insanı
yeryüzüne kendisini bilmesi için gönderdiğini söylüyor.
İnsan da kendine verilen cüzi iradeyi kendini bilmek için
kullanıyor ve yeniden vahdet hâliyle çemberi tamamlar-
yarak Yaratıcı'sını bilmeye doğru yol alıyor. Maksat bu.

SÜ: Peki Hocam, bahsettiğiniz bu vecd hâlini görsel ola-
rak sinemada uygulamak nasıl mümkün olacak?

Osman Sınav: İşte sorun da burada yatıyor. Bugüne kadar
sinemacılar, dramatograflar bunun üzerine akademik ola-
rak düşünüp konuşmamışlar. Bunun resimdeki, yazıdaki
karşılığı nedir diye fikir yürütmemişler. Aslında bunun
müzikteki karşılığı var. Onu da bilmiyoruz ama. Batıda
yok bu. Şöyle izah edeyim: Bizim müziğimiz tek seslidir;
batı müziği ise çok sesli. Drama müziği de çok seslidir.
Öyle olmak zorundadır; çünkü drama içinde çatışmalar
barındırır. Fakat asıl mesele tek'e ulaşmaktır. Demek ki
biz bu tek'e ulaşma meselesini aslında müzikte aşmışız.
Demek biz tek sesli müzikle dünyadaki bütün çatışmalardan
sıyrılmış asıl maksat olan tek'e ulaşmaya çalışıyoruz.
Bizim müziğimiz bu yüzden tek seslidir. Yani dördüncü
kural olan Vecd'in müziğimizde karşılığı vardır.

SÜ: Klasik müziğimizdeki makamlar bu bağlamda bize
dördüncü akta ulaşmada bir imkan sağlayabilir mi Ho-
cam?

Osman Sınav: Tabii ki. O bütün makamlar, o vecd hâlinin
renkleridir. Sonuçta hepsi tek seslidir. Hepsi o tek'e götü-
ren bir duygu yaratıyor bizde. Makamlar da onun renkleri
bir anlamda.

SÜ: Bu bahsettiğiniz dört aşamalı kurgu, bize, bizim si-
nemamızı mı vaat ediyor?

Osman Sınav: Evet, gerçek anlamda bizim sinemamızı
vaat ediyor. Bunu çözmediğimiz sürece biz kendi kültü-

rümüze ait gerçek sinemaya, gerçek drama kuruluşuna
ulaşamayız. Bunu bir şekilde çözmemiz ve işin içine
katmamız lazım. Bunu senaryodan itibaren çözmemiz
lazım. Sonra rejî olarak çözmemiz lazım. Mesela Allah
rahmet eylesin benim hocam Halit Refiğ -Türkiye'nin en
entelektüel sinemacılarından biriydi- Leyla ile Mecnun
filmini çekti. Ama çektiği film aslında Leyla ile Mecnun
değil, Romeo ve Juliet'ti çünkü dramayı Romeo ve Juli-
et olarak algılıyorlardı. Halbuki onun Leyla ile Mecnun
olabilmesi için illâ Romeo ve Juliet gibi kostüm giymesi
gerekmiyor. O kostümü giydirmeyin, çıplak dolaşsın ya
da bu günün kostümlerini giysin ya da başka bir şey giy-
sin farketmez. Drama kuruluşunu öyle yapmak lazım.

SÜ: Buradan, şöyle bir şey çıkarabilir miyiz; sinema
Batı'da doğdu ve kuralları Batı'da yazıldı. Dediğiniz
gibi üç aşamalı bir drama yapısı var. Fakat bu bizim
bahsettiğimiz dört aşamalı kurgu yapısı ile bir sinema
üretebilirsek, böylece hem Batı'nın üretmiş olduğu si-
nemayı kapsayan hem de üstüne değer ekleyen bir ürün
ortaya koymuş olunacak.

Osman Sınav: Evet, tıpkı Kur'an-ı Kerim'in İncil'i ve
Tevrat'ı barındırması gibi, bu gerçek haliyle içinde ola-
cak ama asıl tamamlanmış olacak. Aslı tamamlanmamış
bir sinema seyrediyoruz şu anda.

SÜ: Zahiri görüyoruz, batın kısmı yok ...

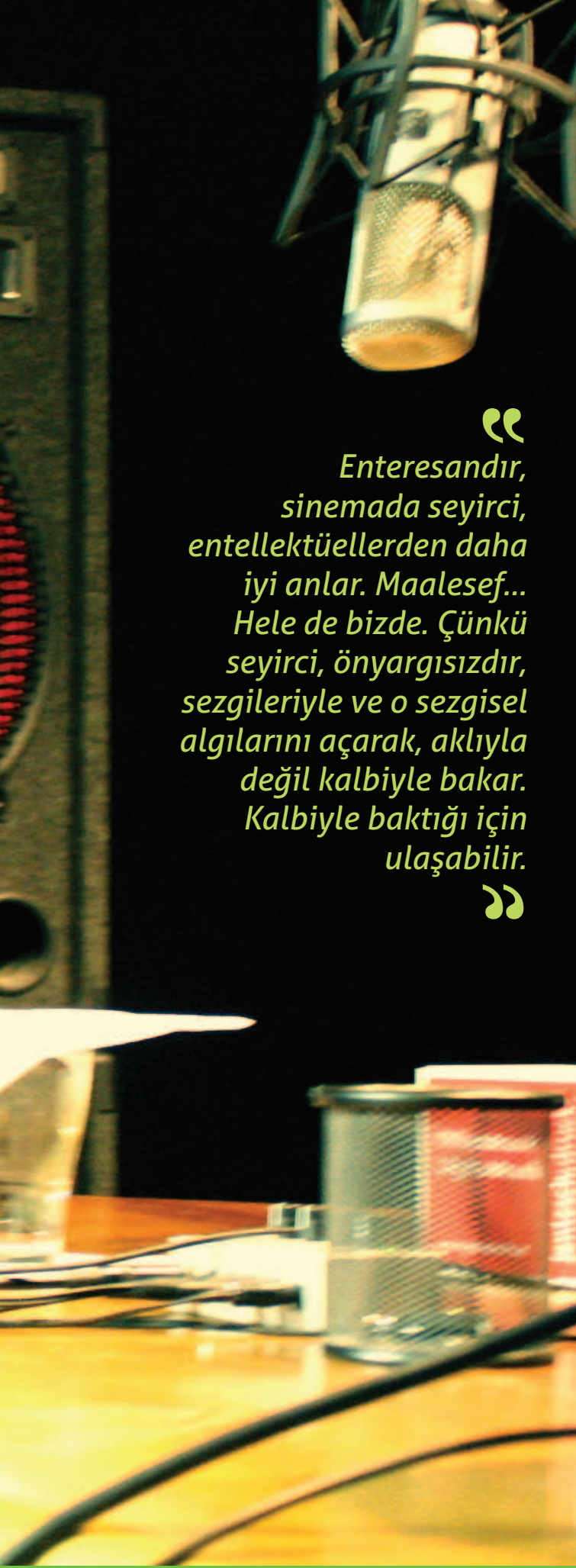
Osman Sınav: Evet, aynen öyle.

SÜ: Bu üzerinde akademik olarak çalışılması gereken çok
müthiş bir soruyu beraberinde getiriyor. Peki bu noktada
Osman Sınav sineması hakkında ne diyorsunuz, Osman
Sınav'ın vizörünün köşesinde ne var?

Osman Sınav: Ben fırsat buldukça hikayelerimde bir şe-
kilde bu sorulara girmeye çalışıyorum. Dramatik unsur
olarak bu tür sorunsalları çözmeye ve bu figürleri ya bir
karakter ya da dramaya bakış olarak bir şekilde sinemaya
koymaya çalışıyorum. Zaman zaman bu ruhu, bu bakışı
getirecek, dramanın kuruluşunu ve hikayedeki çatışma-
yı etkileyecek figür ve karakterler olarak oluşturuyorum.
Mesela Deli Yürek dizisindeki 'Kuşçu' karakteri, bana o
dördüncü boyutu hikayeye taşıyan ve vicdan noktasından
sonra karakterimi alıp vahdete götüren, vecd haline götü-
ren bir drama algısına dönüşüyor. Yani yönetmen olarak,
yazar olarak, her dizimde ya da filmimde buna yakın bir
karakter ya da diyalogların içerisinde böyle bir bakış açı-
sını buraya katmaya çalışıyorum. Ekmek Teknesi'nin de

“Tıpkı Kur’an-ı Kerim’in İncil’i ve Tevrat’ı barındırması gibi, bu gerçek haliyle içinde olacak ama asıl tamamlanmış olacak. Aslı tamamlanmamış bir sinema seyrediyoruz şu anda.”

“
Enteresandır,
sinemada seyirci,
entellektüellerden daha
iyi anlar. Maalesef...
Hele de bizde. Çünkü
seyirci, önyargısızdır,
sezgileriyle ve o sezgisel
algılarını açarak, aklıyla
değil kalbiyle bakar.
Kalbiyle baktığı için
ulaşabilir.”

tamamen bu mantıkta olduğu, daha net bir şekilde söylebilir. Bu yüzden Ekmek Teknesi’ni yaptığımda, bu bir formattır, demiştim. Ve oradaki ana karakter olan ‘Nusret Baba’ karakterini önemli sayılan bir çok oyuncuyla paylaştığımda kimseye anlatamadım, kimse anlamadı. Hatta birisine dedim ki, haklısınız çünkü siz Shakespeare Dramatürjisi ile yetiştiniz ve bunu anlamamanızı beklemiyorum ama sizin “O olur mu?” dediğiniz şeyi ben, bilerek, çok isteyerek yapıyorum. Bir gün bir oyuncum, “Bu karakterin oynanacak bir tarafı yok ki, bu yatay bir karakter, başrol dediğin ise dikey bir karakterdir, çatışmaları vardır yani çatışması olmayan dikey bir karakter başrol olmaz.” demişti. Bu, Batı dramasında gerekli olan bir şey. Yani dünya ile meselesini bitirmiş, alışverişini tamamlamış bir ana karakterin olamayacağını düşünüyordu. Ben de işte tam bu noktada dramayı ters çeviriyorum. Bütün yan karakterlerim dikey, ana karakterim yatay. Ama ana karakterim bütün dikey karakterlerimin içinden geçiyor. Birbirine çatışan bütün dikey karakterlerimin içinden geçen bir yeşil hat var. Bu benim ana karakterim. Ve bunu bilerek ve isterek yapıyorum ve dramayı böyle kurduğuyorum, böyle yapılandırıyorum, dedim. Ama tabii ki bunu anlamadılar. Sonra yapınca, insanlar, bu değişik bir şey, dediler. Sadece, değişik bir şey, diyorlar. Bir gün bir yerde, çok önemli bir edebiyat eleştirmeni, hatta bunu paylaştığım çok önemli oyuncuların bir tanesi yine anlamadı. Zaten önceki rolümde kebabçıyı oynamıştım şimdi de fırıncı yani yine fırın karşısında bir adam mı, dedi. Bunu mu anladın, dedim. Evet bunu anladım, dedi.

SÜ: Peki seyirci anlatmak istediğinizin ne kadarını anlattı sizce?

Osman Sınav: Enteresandır, sinemada seyirci, entellektüellerden daha iyi anlar. Maalesef... Hele de bizde. Çünkü seyirci, önyargısızdır, sezgileriyle ve o sezgisel algılarını açarak, aklıyla değil kalbiyle bakar. Kalbiyle baktığı için ulaşabilir.

SÜ: Ekmek Teknesindeki Nusret Baba karakteri, kültürümüzden damıtılmış, bir isimden etkilenilmiş bir karakter midir yoksa genel bir insan tipinden yola çıkılarak oluşturulmuş bir karakter midir?

Osman Sınav: Kültürümüzdeki belli bir takım figürlerden, değerlerden yola çıkmıştır. Aslında benim gönlümde yatan şudur ki fırıncı olmasının sebebi, Somuncu Baba geleneğinden gelen bir figürdür. Yani seyrini tamamlayıp dönüp, fırının karşısında ekmek pişirerek hayata katılıp, insanlara ekmek pişiren, hem fırının karşısında kendi pi-

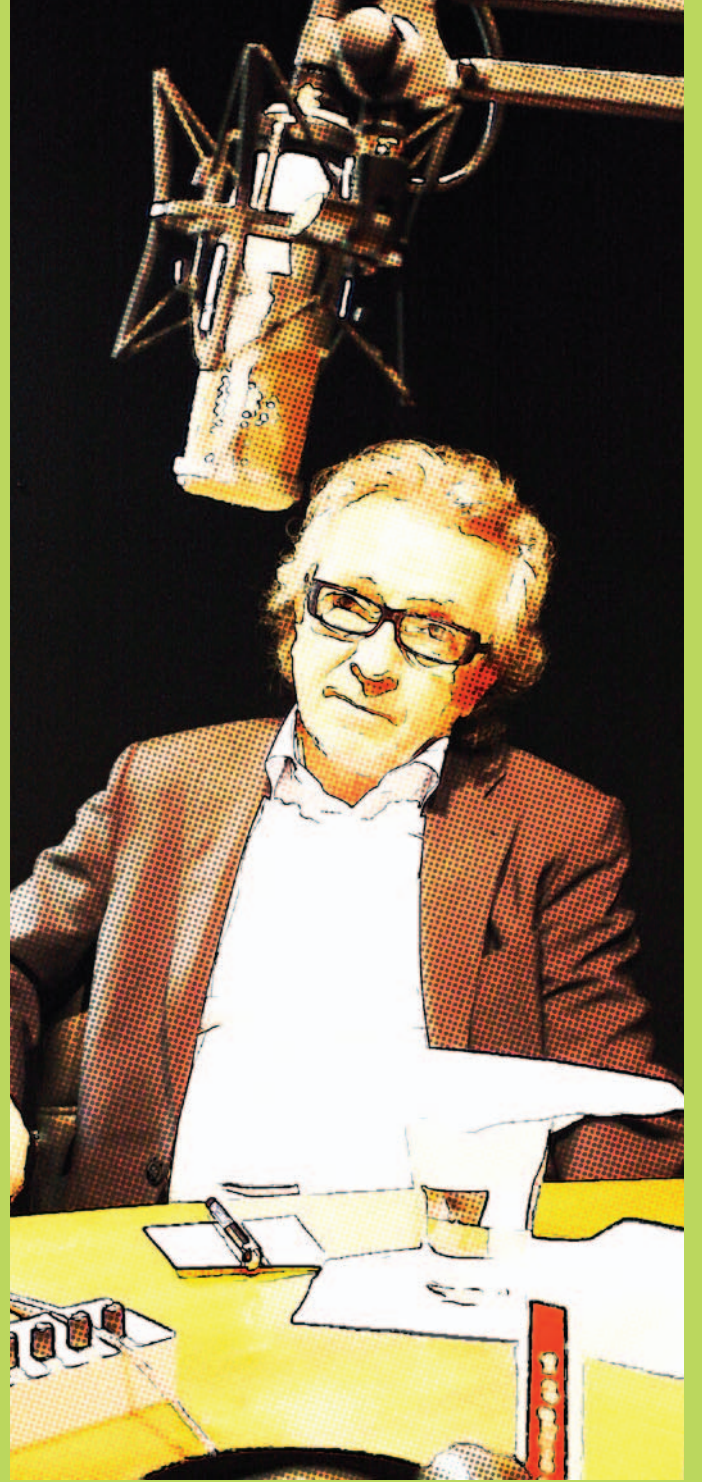
şen hem de onlara düzgün ve doğru pişirilmiş ekmeğin birisi. Aynı zamanda çırağını da pişiriyor orda. Nusret Baba da öyle bir karakterdir. Ama hikayenin temel dramaturjisinin kuruluşundaki figürse Nusret Hoca'dır. Yani Nusret Hoca gibi bir bilge, bu gün yaşasa ve beş tane kızı olsa ne olur? İlk soru buydu.

SÜ: Bir de, yine ekmeğin Teknesi'nde, kültürümüzde negatif manada kullanılan 'ham sofı' karakterinin yer almaktaydı. Çocukluğumuzda izlediğimiz filmlerde, ham sofı, gerçek müslüman karakter olarak sunulurdu ama belki de ilk defa bu dizide halkın anladığı, kabullendiği şekliyle gördük.

Osman Sınay: Var olanı yanlış algıyorsanız, doğru bir şeyden yanlış bir şey çıkar. Aslında yanlış bir şey söylemiyordu ham sofı ama algısı ve yorumu öyle olduğu için, hiç de sevilesi birisi olmuyordu. Yani sözün ya da kuralın doğruluğu kadar, sizin onu nasıl algıladığımız da önemlidir. Algılayışınız ve yaşama biçiminiz, ordaki enerjiyi değiştirir.

SÜ: Bize ayrılan sürenin sonuna gelirken, Türkiye'den gelmiş birisi olarak, Avrupa'dan bu söylediklerinizin ulaşacağı dergimiz okuyucularına bir mesajınız varsa, onunla sohbetimizi bitirelim isteriz.

Osman Sınay: Mesaj haddimiz değil tabii ki ama ben Avrupa'daki Türkler'i bizim kültür elçilerimiz olarak görüyorum. Hangi işte hangi yaşta olursa olsun, duruşlarıyla bizim kültür elçimizsiniz. Dünya artık global bir dünya. Bu aslında bir anlamda hoş da bir şey çünkü biz bütün insanları kuşatan, bütün insanlara şamil bir inanca sahibiz. O zaman biz kendi ifademizde ve kendi duruşumuzda olduğumuz sürece herkesle konuşabiliriz, herkesle bir şeyler paylaşabiliriz. Bunda hiç bir beis yok, işte o noktada ham sofı gibi durmamamız gerekiyor. Herkese hoşgörülle yaklaşım, gönlü ve fikri açık durmamız gerekiyor. Bunun bir çok şey sağlayacağını düşünüyorum. Biz sadece Asyalı değiliz, biz ne Asyalıyız ne Avrupalıyız, biz, biziz, biz hem Asyalı hem Avrupalıyız. Dünyadaki diğer milletler sadece bir kıtaya ya da bir coğrafyaya aitler. Mesela İngilizler dünyanın her yerine gitmişler ama 'ıslak adalı'lar onlar. Gittikleri yerlerden zenginlik alıp, sömürüp geri dönmüşler. Biz ise her yere gidip, orada kalıp, onlarla paylaşım, kültürlerinden bir şeyler alıp, onlara da bir şeyler aktarmışız. Sadece yemek kültürümüze baksanız bile gittiğimiz yerlerdeki o bütün tatları bizim soframızda görürsünüz. Biz böyle bir sofraya sahibiz. Onun için de o sofrayı Avrupa'da kurmaya devam etmeliyiz.

SÜ: Hocam bu zevkli ve istifadeli röportaj için çok teşekkür ediyoruz. Sinema sanatı hakkında, özellikle bizim gelenegimizden beslenen bir sinema sanatına doğru gitmek için nasıl bir sezgi sahibi olmamız gerektiği hakkında çok faydalı bilgiler aldık sizden.

Osman Sınay: Asıl ben teşekkür ederim. İyi yayınlar dilerim derginiz için.

Unutulanların Hatırlatıcıları

Selman Dilek

► Elbette “unutmak” da bir nimet. Unutkanlıktır ki, insana yeniden başlamak hevesini versin. Yeniden başlamak, ya mazinin devamlılığı içerisinde bir mana bulmak, yahut mazinin hatırlattıklarına bir perde çekmek. Şair “acılar çekebilecek yaşa geldiğim zaman / acıyla uğraşacak yerlerimi yok ettim / Ve şimdi birçok sayfasını atlayarak bitirdiğim kitabın / başından başlayabilirim” diyor. Yeniden hayat kitabında yol almak, unutulmaların harcıyla yoğrulmuş hatıralar üzerine inşa edilenlerle başlamak değil mi? Hatırlanmak istenilmeyenler belki dile de gelmez, yeniden tarihte ifade bulmaz maksadıyla, unutmaya terk ediliyor. Bazen Allah unutturuyor insanoğluna, fert olarak kısacık ömrün bedbaht sahneleri unutuluyor, bazen yeniden ifade bulmak için toplumun azığı oluyor unutmak.

Tövbe bazen hatırlamak, bazen unutmaktır... Ya kendisinden Hakk’a iltica ettiğimiz unutmak; insanı yeniden aynı dertlere müptela eden, toplumları yeniden zorluklara sürükleyen unutulmalar değil midir. Bu sebepten tarihini unutmak, bir toplumu var eden maziden bihaber kalmak demektir. Nitekim “toplumların hafızası” olan tarihsizlik hafızasızlıktır. Toplumsal hafıza, bir toplumun varlık manasıdır. Bu sebepten Ez-Zikr olan Kuran-ı Kerim Hz. Muhammed’i ve davasını tarihe nakşetmiştir. Nitekim her namaz bir hatırlamadır, Hz. İbrahim şahsında selam ettiğimiz tarihin şahadetidir. Her inanç, her fikir bir tarih okumasıdır, münşii olduğu sistem tarihi okuma üslubundan tezahür eder. Bir insan hafızasının

zayıflığı nasıl unuttukları ile malulsa, bir fikrin kuvveti de tarihe ve tarihine sahip olmasından anlaşılabilir. Tarih idrakindeki derinlik ve kuşatıcılık ileriye matuf bir hareket sahası demektir. Tarih aslında yalnız geçmişin bir tecrübesi değil, hatırdada olduğunda şimdinin de tecrübesidir.

Mevzu unutmak ve hatırlama olunca hatıra gelen bir filmi de yad edelim: C. Nolan’ın “Memento” yani “hatırla!” filmi. Filmin “kahramanı” Lenny belirli süreler dahilinde geçmişini unutmaktadır. Hatırlamak içinse elindeki fotoğrafların altına notlar alır ve her bir olayda yeniden notlarına göz atar. Çok manidar olan bu sahneleri aslında Lenny’nin yerine tarihinden irak düşmüş toplumları koyarsak, hatta tarihini yalnız yazılanlara mahpus eden rasyonel aklı alsak, her yeniden okuyuş tarihe devamlı -belki de aslından uzak- yeni manalar vermek demek olmuyor mu. Ya bu her yeniden tarihini okuyuş esnasında, o sizi belli bir okuma “metot”una mahkum eden birileri varsa yanınızda... Hatırlaması ne acı ki Lerry filmin sonunda bu geçmişini başkalarının tesirinde ve yalnızca yazılanlarla kurgulaması sebebiyle, en yakınındakilerin ölümüne sebebiyet vermekteydi. Yani bugün farkında olmadan bizim zannederek belki de en yakınlarımızı vurduğumuz fikirler, kavramlar ve hatta dini tefsirler, başkalarının bizi okumalarının birer izdüşümü haline gelmeleri. Sizin kendi ellerinizle yazdıklarınızı okumanız, sizin kelimelerinizin başkalarının manalarıyla hayat bulması, ancak bu kadar güzel bir filmde sahne bulabilirdi.

Filmin diğeri bir unutulmaz karesi de, iyilik libasına bürünmüş bir şirret kadın, Lerry'nin unutkanlık hastalığını fark etmiş ve onu kendi emelleri için kullanmaktadır. Hatta Lerry'e hakaretimiz bunu söyler de. Lerry kadının kendisini kullanmak istediğini fark etmiştir ve hemen not almalıdır. Ne yazık ki o sırada kadının evinde misafirdir. Lerry'ye unutkanlığı sebebiyle hakaret ettikten sonra kadın dışarı çıkar. Lerry hemen bir yerlerde kağıt ve kalem arar, fakat bulamaz, kadın evdeki tüm kağıt ve kalemleri toplamıştır. Aceleyle Lerry'nin ağzından şu kelimeler dökülmektedir: “unutmamalıyım, unutmamalıyım!” İşte bu sahnedeki yüz ifadeleri, havadaki kelimeler seyircinin “bittiği” andır.

İşte birkaç asırlık tarihimiz bu film karesinde özetlenmiş sanki. Ders kitaplarından televizyon kanallarına kadar zihnimizi örgüleyen hayat ve tarih anlayışımız, işte bu vahim yanılsamaların neticesi. Mazisini başkalarının söyledikleriyle kaleme almanın ve hatta her yeni bakışta farklı anlamının neticesi. Manasını bilmediğimiz sözler, ifade bulamayan manalar ve “afaziye” maruz kalmış aklın kelimeleri... İşte ideolojilerin neden “deli gömlekleri” olduğunun sebebi de budur. Çünkü her cümlesi bir kurgudan ibarettir, bir türlü “saatlerini ayarlanamayan enstitünün” kurgusudur.

Demek ki yazmak da iktifa etmiyor. Simdi kütüphanelerimizde ki okunmamış binlerce eseri yeniden okumak, aslında yeniden anlamak, yeni bir şeyler anlamak demek değil mi. Peki ya müellifin kastını bize getirecek,

o kitabı bize ta'lim edecek gelenek nerede. Belki de bu sebeptendir ki klasik usulde talebe, kitabı Hoca'sının nezaretinde okuyor ve “yaşayabilmek” için de ezberliyor. Ya deney ve gözlemlerle istikametini tayin eden bilimsel aklımız da bir tarihsel yanılsamayı getiriyor olmasın. Görmek ve okumak kafi midir acaba? İnsanı kılan akıldır, yoksa akıl da kılınmaya muhtaç mıdır.

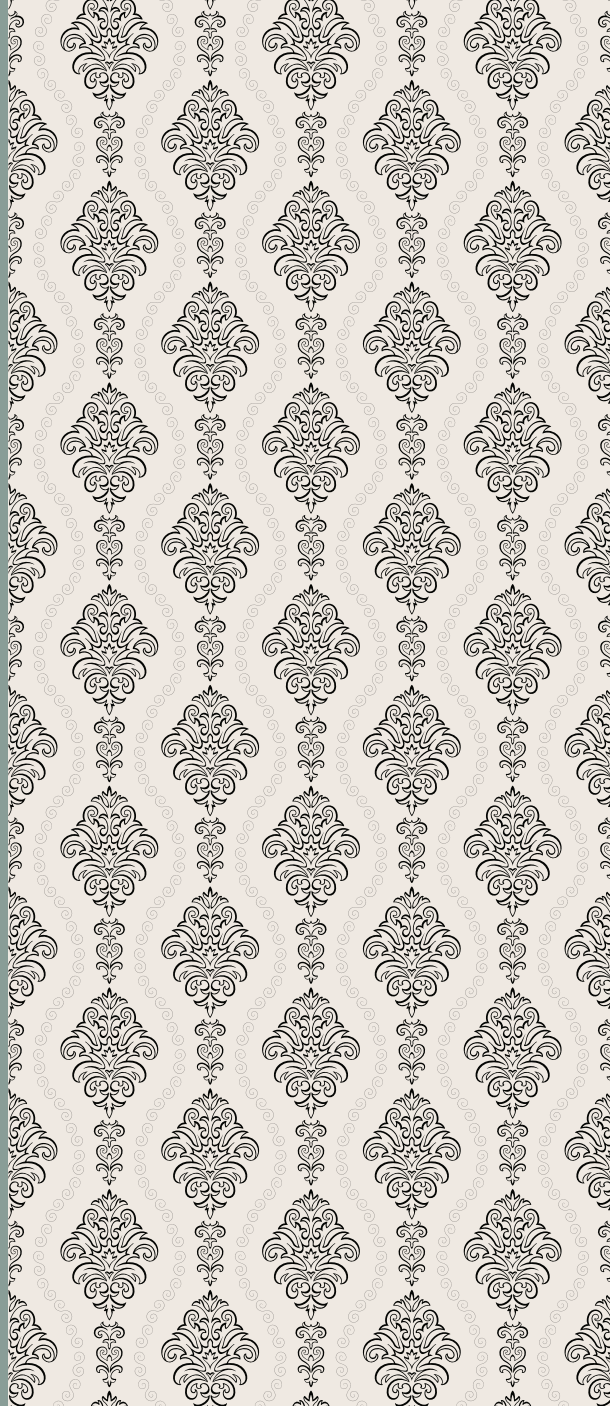
Ya başka diyarlara göç etmiş insanımızın tarihi, geçmişi nasıl yazılır, nasıl belleklerde canlı tutulur. Eğer unutursa kaybolmaz mı, kendi olması kendini bulması hatırlamasında, hatırlatılmasında değil mi. Öyleyse yeniden tarihimizin peşine düşmek, üzerine düşünmek gerekiyor. Kendi hatıralarımızla kendi ufkumuzla yeniden yazmak. Bizi biz yapan hatıra değer bir şeyler varsa, tarihimizden başka bir yerlerde değil.

Bütün bu unutulmuşlar arasında hatıralarımızda hayatiyetini daim hissettiğimiz ne kalmış olabilir? Bu sorunun cevabı, neden Kuran 'vezkur fil kitabı İbrahim' 'Kitapta İbrahim'i de an' sırasında gizli. İbrahim'i an ki, insanlık O'nu ansın, O'nun sadakat ve nübüvveti tarihte kalsın. Nitekim hatırlanmaya layık olan ancak sadakat ve muhabbetir. Nedir hatırlardan silinmeyecek olan sorularına bir film karesinde cevap aradığımızda; Lerry'nin her şeyi unutmamasına rağmen hep hatırında tuttuğu sevgili eşi için söylediği şu ifade ile noktalayalım:

“I can't remember to forget you” ■

Türk Dinî Musikisi'ne Kısa Bir Giriş Denemesi

Ömer İpek

Yaratılan ilk kalbin atmasıyla oluşan ilk ritim, ve iki ses arasında kurulan ilk manevi münasebetle, insanlık, diğer mahlukata verilmeyen bir yeteneğin kendisine bahşedildiğinin farkına varmıştır. Varlık probleminin cevabını, yaşadığımız dünya dışında bir yerlerde arayan insanoğlu semâya yönelmiş, sadece kendisine verilen bu sihirli ifade aracı, gerçek anlamda ilk defa o zaman kullanılmıştır. Belki de bu, insanoğlu ile konuşmuş olan yaratıcının sesindeki güzellikle sarhoş olan insanoğlunun, o sese ulaşmayı bıkmadan denemesi ve her seferinde başarısız olmasıdır. Sesler (notalar) ve sessizlik (esler) bir ölçü ve zevk dahilinde bir araya getirilerek oluşturulan bu sanat, Eski Yunan mitolojisindeki İlham perileri “Musa” ların konuştuğu dil yani “Musica” olarak adlandırılmış ve hemen hemen çoğu dile de bu kelimeden geçmiştir.

İnsanoğlunun “perice” konuşma, yani müzik yapma hevesi kendi tarihi kadar eski olmakla beraber, bu yapılan müziğin uhrevî birşeylerden bahsetme aracı olduğuna yukarıda değinmiştik. Bu sebeptendir ki, bütün dünya müziklerinin temelleri, dinî ritüelleri yapan insanlar tarafından, bunların yapıldığı yerlerde atılmıştır. Bu bağlamda örnek olarak, batı müziği kilise, İslam müziği cami veyahut tekke, uzak asya müziği de kendi ibadethanelerinde topluca ve daha sistemli bir şekilde yapılagelmiş ve kendi dindışı müziğini kendi içerisinden çıkarmıştır.

Eski Türklerde, hem bir sözlü kültürü aktarma aracı olarak kullanılan, hem de dinî ritüellerin içinde yer alan, kopuz veyahut bugünkü bağlamanın daha ibtidai şekli olan enstrümanlarla yapılan bu müzik, diğer çoğu şey gibi doğal olarak coğrafya, iklim, dil ve inancın değişmesiyle kalıp değiştirmiş ve gelişmiş ve bugünkü şeklini almıştır. İslam ile tanıştıktan sonra, Türk toplumunun yeni kültürlerle inanç gereği iletişim kurması, hem müziğin teorik yapısında, hem de toplum içindeki yerinde köklü değişiklikler yapmıştır. Hz. Peygamber’in Kur’an- Kerim’in güzel sesle ve güzel bir şekilde okunması yolundaki öğüdü, Türk toplumunda estetik, ahlakî, fikhî ve kültürel kurallar gözetilerek bir Türk İslam Müziği oluşturulmasını sağlamıştır. Bu bağlamda şimdiki Yörük veya Alevi yaşayışından anladığımız kadarıyla, eski ibadetlerde enstrüman kullanıldığını, fakat İslam ile beraber gelen yeni inanç ile enstrümanların ibadethanelerden çıkarıldığını, camilerde sadece ses ile yapılan (a capella) bir musiki tercih edildiğini görüyoruz. Her ne kadar camilerde enstrüman kullanılmamış olsa da, dini müzik enstrümana yabancı bir müzik değildir, zira çok eskiden beri tekkelerde enstrüman çalınmakta, bu sayede dini müzik (veya cumhuriyetten sonra devlet otoritesinin dine yabancılaşması yüzünden uydurulan diğer güdük bir ifadeyle “tasavvuf” müziği) yapılmakta idi.

Esas olarak tekkeler etrafında şekillenen Türk Dinî Müziği, Osmanlı’da, resmî olarak saray, seçkinlerin tercih

ettiği yer olarak musiki meclisleri ve herkesin gidebildiği bir yer olarak tekkelerde öğretilmiş, icra edilmiş ve kendi içinden Cami musikisini besleyerek dünyada hiçbir İslam ülkesiyle kıyaslanamayacak bir noktaya ulaşmıştır. Unutmamak gerekir ki, tekkelerin, özellikle Mevlevihanelerin yaygınlaştığı bu dönemde dindışı musiki de yine bu çevredeki insanlar tarafından yapıyordu. Bilindiği üzere, Türk Dini Müziğinin temel taşı olan İtri de, Hammamizâde İsmail Dede Efendi de Mevlevilikleri gereği bir tekkeye mensup olmakla beraber, aynı zamanda dindışı musikide de aynı ölçüde deha idiler. Özetlemek gerekirse, Tekkelerde veya Camilerde Kuran hıfzı ile başlayan dini bir musiki eğitimi olduğunu, 1900’lü yıllarda cumhuriyet dönemi dindışı bestekarlarında bile, hafızlık geleneğinden gelenleri, camide musikiye başlamış olanları görüyoruz. Türk Dinî Musikisindeki müzikal ve formal zenginlik, birbirine çok sağlam eklenmiş böyle bir meşk ve gelenek zinciriyle bugüne ulaşmıştır. Osmanlı estetiği de, kanaatimizce nevi şahsına münhasır olan kokusunu, daha güzel olanı “bir zevk anlayışını koruyarak” arayan bu gelenek sistemine borçludur. Osmanlı’da dini Musikinin güfte ile beraber, melodi ve kompozisyonda da dünyevîlikten ve bayağılıktan kaçınılması, bazı makamların, ritimlerin ve enstrümanların dini musikide tercih edilmemesi bu itinalı yaklaşımın bir neticesidir.

Ne yazık ki, cumhuriyetle beraber harf devrimi, tekke ve zaviyelerin kapatılması, daha sonra ezanın bir dönem Türkçe okunma zorunluluğu getirilmesi gibi durumların doğrudan tesiriyle bu zenginliğimiz çok büyük darbeler almış ve bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıda sanatkarlar sayesinde elimize ulaşmıştır. Gerek devrimlerin sanat algısını geriletmesi, gerekse göç vs. gibi sosyal olayların şehrin ve şehir hayatının yapısını bozması diğer klasik sanatlarda olduğu gibi Musikide de bir “muhatap bulma problemine” sebep olmaktadır. Unutulmamalıdır ki, sanatın olduğu gibi, insanın da kendisiyle başka dilde, belki de perice konuşan bir muhataba ihtiyacı vardır. ■

Nietzsche'nin mâ'nâ arayışı ve ahlâkın kökenine dâir

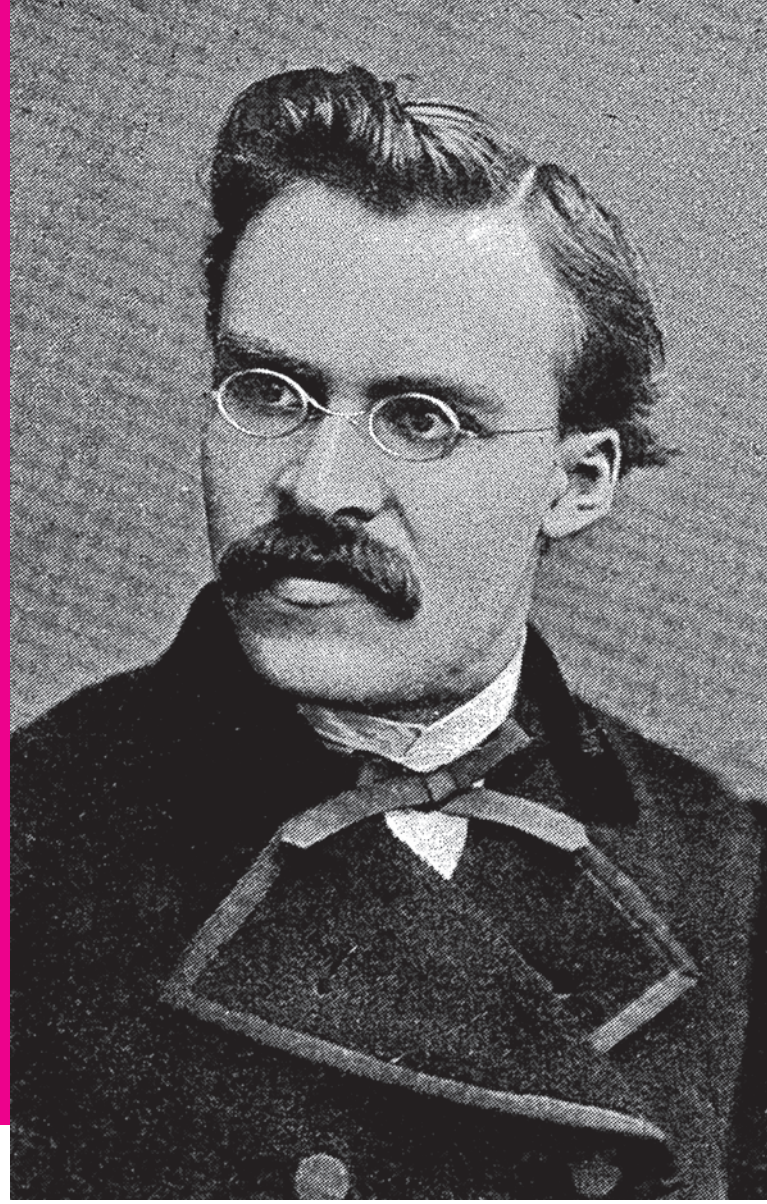
Hüsni Yavuz Aytekin

İsyankâr ve bahtsız Nietzsche ahlâk üzerine yüzlerce sayfayı kaleme alırken neyin peşinde idi? Nietzsche'den önce felsefe tarihinin babaları payesini –hak ederek yahut etmeyerek- almış başka yüzlerce zevat da terk-i dünya eylemeden arkalarında ahlâka dair bir takım eserler bırakmışlardı zaten. Bu zevatın bir kısmı –Nietzsche'den araklayarak söyleyecek olursak- dinleri ile beraber kaybettikleri değerleri felsefe yoluyla geri kazanma gayretindeydiler. Aralarında en halis niyetli olanların maksadı ise genelleyerek konuşacak olursak ahlâk için bir son ilke, değerlere genel geçerlik kazandırabilmek için sarsılmaz bir zemin bulabilmektir. Farklı feylesoflar tarafından birbirinden farklı şeyler ahlâkın temeli olarak görülmüşlerdi. Bazen –ya eblehlikten yahut da hinlikten- en sonda erişilmek istenen ilke denklemin en başına peşinen konulmuş, sonunda başta zaten sahip olunana hakikat payesini vermek için bütün yollar denenmişti. Nietzsche buna yakın ifadelerle kendisine ara ara fena bilendiği büyük filozof Kant'a laf söylemekten kendisini alamaz.

Nietzsche'den öncekilerin çoğunluğu ahlâki bir ön kabul olarak çantasına koymuş, bu nedenle son tahlilde yine onun sınırları içinde kalmışlardı. Asırlarca kopartılmış olan hengâme Nietzsche'nin zerre kadar umurunda değilmiş gibi görünebilir ancak ahlâk meseleleri Nietzsche'yi çok genç zamanlarında cezbetmeye başlayacaktır.

O, ahlâkın delillendirilmesini üzerine vazife ve yük olarak görmemekle kendinden önceki filozoflardan, bilhassa da Aristoteles ve Kant'tan ayrılmaktadır. Çabası daha çok açığa çıkarmak ve teşhir etmek olarak tespit edilebilir. Bu tavırlarından ahlâk prensibi olarak her ne varsa bir köşeye atalım demek istemez elbette, ancak ahlâkın temelleri olarak hesabı verilmemiş prensiplerin yerleştirilmesine ve bunu yapanların bu hesap verilmemişliği –büyük oranda safdilliklerinden- pek tabii imiş gibi sunmalarında içten içe bir iki yüzlülük sezer gibidir. Aslında Nietzsche'nin hesabı bütün “mış gibi yapanlar” ve ahlâk söz konusu olduğunda karnından konuşanlar ile. Bu nedenle aslı olarak kendisine vazife bildiği şey ahlâkın meydana gelişinin –ki kendisi burada Grek Kültürü'ne bihakkın hâkim olması sayesinde ahlâka bir doğum hikâyesi de uydurmaktadır-, yani iyinin ve kötünün tarihçesini yazmak, böylece şimdiye kadar bize rivayet oluna gelmiş yanılsamalardan kurtulabilmektir.

Nietzsche henüz delikanlılık çağlarında dahi iyilik ve kötülük meselesi ile iştiğal ettiğinden bahseder: “Gerçekten de on üç yaşında bir delikanlı olarak iyinin ve kötünün kökeni meselesi ile iştiğal etmekte idim: kalbimin yarısında çocukça oyunlar, diğer yarısında Tanrı'nın bulunduğu bir yaşta bu meseleye ilk edebî çocukça oyunumu, ilk felsefî denememi hasrettim. O zaman bu mesele ile alâkalı olarak,

-pek tabii- bu payeyi Tanrı'ya verdim ve onu kötülüğün babası yaptım." (1)

Henüz bir delikanlı iken iyi ve kötü meselesi ile hemhâl olmuş olan bu hastalıklı ince ruh, ahlâk araştırmalarına hasrettiği temel eserine Ahlâkın Soy Kütüğü Üzerine adını verecektir. Eserin isminden de anlaşılacağı üzere Nietzsche'nin amacı ahlâkı temellendirilmek değil, ahlâkın değerini, yani ne idüğünü sorma cesaretini göstermektir.

Rolf Zimmermann'a göre Nietzsche'nin ahlâk felsefesi ile olan ilişkisi çok çeşitli şekillerde tezahür etmektedir: „Evvvela Nietzsche ahlâkın tarihsel olarak okunmasını ve kudret kavramı (kudret iradesi) ekseninde değişik ahlâk anlayışlarının tahlilinden yanadır. İkinci olarak, kendisini Hıristiyanlığın radikal bir münekkidi (tanrı öldü) yapan ve Fransız devrimi üzerinden gerçekleştirilen bir ahlaki gelişim (efendiler ahlâkına karşı köleler ahlâkı) ile hesaplaşmasına yol açan bir -dünya tarihi- perspektifinden kendi çağının ahlâk anlayışının bir yorumunu sunmaktadır." (2)

Bu iki veçheyi daha önce de zikrettiğimiz açığa çıkarıcı tavrın bir tezahürü olarak görebiliriz. Burada Nietzsche ahlâk propagandası yapmamakta, bilakis hummalı bir biçimde ahlâk tarihinin bir soy kütüğünü tespit etme ameliyesine girişmektedir. Üçüncü veçhe ise yeni bir insan tipine

işaret etmesi hasebiyle daha manidardır: “Üçüncü olarak ise Nietzsche daha üstün bir insan tipini meydana getirmesini beklediği kendi ahlâki dönüşümünü (transformation) sunmaktadır.” (3)

Nietzsche üniversite öğrencisi olduğu yıllarda yazdığı şu satırlarla maksadını izhar etmektedir: “Dün gökyüzündeki havanın heybetinden Leusch adı verilen komşu dağa koşurdum ve tepede bir kulübe, iki oğlak boğazlamış bir adam ve oğlunu gördüm. Hava şiddetli bir şekilde bozarak fırtına ve dolu meydana getirdi ve ben tarif edilemez bir canlanma yaşadım. Ve tabiatı ancak kendi endişe ve çıkmazlarımızdan ona iltica edersek anlayabileceğimizi idrak ettim. O bilindik [emir kipi],malısın vemamalısın ne mana ifade ediyordu ki? Şimşek, fırtına ve dolu ne kadar farklı idiler: Etiksiz özgür kudretler! Ne kadar mutlu ve ne kadar kuvvetliler, salt irade, zekânın (Intellekt) bulandırılması olmadan“ (4)

Yaşadığı çağın bilime ve insanlığa iman etmiş eğilimlerini de hesaba katarak Nietzsche'ye bir de “kulakları yırtarsasına Hakk'a çağırın” adam payesini versek çok mu ileriye gitmiş oluruz? ❖

1- GM, 249.

2- Rolf Zimmermann, Moral als Macht, 122.

3- Age, 122

4- Briefwechsel: Abt. 1. 1844 - 1869. Briefe, September 1864 - April 1869, Band 2 Von Friedrich Nietzsche, S121]

EDINBURGH

KUZEYİN ATINASI: EDİNBURGH

Enes Bayraklı

➤ Bundan yaklaşık yarım yüzyıl önce Fethi Gemuhluoğlu İkinci Dünya Savaşı'ndan zaferle çıkmış olan Britanya İmparatorluğu'nu şöyle tarif ediyordu; "Yıkılması mukadder olan bir imparatorluk." Geçen zamanın bu tesbitin doğruluğunu şüpheye mahal bırakmayacak bir şekilde ortaya koyduğu ortadadır. Britanya İmparatorluğu denizaşırı sömürgelerini bir bir kaybederken bir balıkçı adası olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir.

Malumunuz Birleşik Krallık (United Kingdom) İngiltere, İskoçya, Galler ve Kuzey İrlanda'dan oluşmaktadır. Birleşik Krallık'ın başkenti Londra olmasına rağmen, diğer üç ülkenin de kendi parlamantoları bulunmaktadır. Kuzey İrlanda'da yüzyıllardır süren Katolik İrlandalılar'la Protestan İngilizler'in kavgası on yıl önce bir barış anlaşması ile sona erse de, yakın bir gelecekte bu ülkenin de bağımsızlığını kazanarak İrlanda ile birleşmesi uzak olmayan bir ihtimal olarak görülebilir. Birleşik Krallık'ı oluşturan diğer iki ülkeden birisi olan Galler'de cılız da olsa milliyetçi ve ayrılıkçı bir hareket son zamanlarda oluşmaya başlamıştır.

Diğer taraftan tarih boyunca İngiliz boyunduruğundan kurtulmak için mücadele etmiş olan İskoçya'da milliyetçi ve ayrılıkçı akımın etkisi çok daha kuvvetli bir şekilde hissedilmektedir. İskoçya'nın başkenti olan Edinburg ya da İskoçlar'ın telaffuzu ile "edinbra" aynı zamanda İskoç milliyetçiliğinin de başkenti konumundadır. Şehrin merkezinde İngilizler'e karşı bağımsızlık mücadelesi yürütmüş William Wallace anıtının bulunması bunun kanıtlarından birisidir. Malumunuz Mel Gibson'ın meşhur 'Braveheart' filmi William Wallace'ın mücadelesini konu almaktadır. Bu arada şehirde gezerken İskoçlar'ın İngiltere-

re milli takımının maçlarını izleyip hararetle karşı takımı desteklemelerine ve İngilizler'e bolca hakaretlerine şahit olursanız şaşırmayın. Bu durum herhalde İskoçya'da milliyetçi duyguların toplumun en alt katmanlarında da paylaşıldığının bir göstergesi olarak algılanabilir.

Edinburgh, İskoçya'nın 1437 yılından beri başkentidir. Glasgow'dan sonra İskoçya'nın ikinci büyük kenti olan Edinburgh, yarım milyona yaklaşan nüfus sayısıyla (477,660) Birleşik Krallık'ın yedinci büyük şehridir. Edinburg İskoçya'nın doğusunda, Kuzey Denizi'ne yakın bir konumdadır. Eski şehire (Old town) hakim olan Ortaçağ ve yeni şehire (new town) hakim olan Georgian dönemi mimarisiyle Avrupa'nın en pitoresk şehirlerinden birisi olarak nitelendirilmektedir. Edinburg tepeler üstüne kurulmuş oluşu ve Ortaçağ mimarisini yansıtan gotik binaları ve kiliseleriyle Prag'a şaşırtıcı derecede benzerdir. Eski ve yeni şehir bölgeleri 1995 yılında dünya kültürel mirası listesine alınmış olan şehirde 4.500 den fazla tescilli tarihi yapı bulunmaktadır.

Edinburg tarihte aydınlanmanın ana merkezlerinden birisi olarak ön plana çıkmıştır. Edinburgh Üniversitesi'nde bulunan Adam Smith, David Hume, Charles Darwin ve Graham Bell gibi filozof ve bilim adamlarının başını çektiği bu hareket Edinburg'a kuzeyin Atina'sı ünvanını kazandırmıştır. Aynı zamanda meşhur polisiye romanları Sherlock Holmes'un yazarı Sir Arthur Canon Doyle ve Harry Potter Romanının yazarı J. K. Rowling da Edinburglu'dur. Özellikle zikredilen son iki yazarın tahayyül dünyasının, dolayısıyla romanlarının oluşmasında Edinburg'un zaman zaman kasvetli bir havaya bürünen Ortaçağ mimarisinin rolü ayan beyan ortadadır.

Daha önce de zikrettiğimiz üzere Edinburg tepeler üze-

rine kurulmuş bir şehirdir. Bu özelliğinden dolayı şehir gün içerisinde sürekli yeni bir silüetle karşınıza çıkar. Eski ve yeni şehir iki ayrı tepeye kurulmuş durumdadır. İki tepeli ayıran derin vadide şehrin ana tren garı bulunmaktadır. İki taraf arasındaki ulaşım tarihi köprülerle sağlanmaktadır. Eski şehir ortaçağ mimarisinin karmaşıklığını yansıtmaya karşın 1766 yılında kurulan ızgara planlı yeni şehir daha çok planlı bir mimari anlayışa dayanan Georgian Dönemi mimarisini yansıtmaktadır. Bu sebepten ötürü biraz sıkıcıdır ve caddelerin sürekli kendini tekrar etmesinden dolayı da şahsiyeti eski şehire oranla biraz daha siliktir.

Diğer taraftan her ortaçağ şehrinde olduğu gibi eski şehir sürekli sürprizlerle dolu bir labirent gibidir. Şehre hakim bir tepe üzerine kurulmuş olan kalenin kuyruk (tail) diye tabir edilen bir yakasına yayılmış olan eski şehirde tek büyük ve düzgün cadde Royal Mile adlı caddedir. Diğer sokak ve caddeler topoğrafyanın yapısına uyarak şekillenmiştir. Eski şehrin bir özelliğide arsa darlığından dolayı ilk çok katlı apartmanların inşa edildiği şehir olmasıdır. Öyle ki eski şehirde 16. Yüzyıldan kalma 14 katlı apartmanlara rastlamak mümkündür.

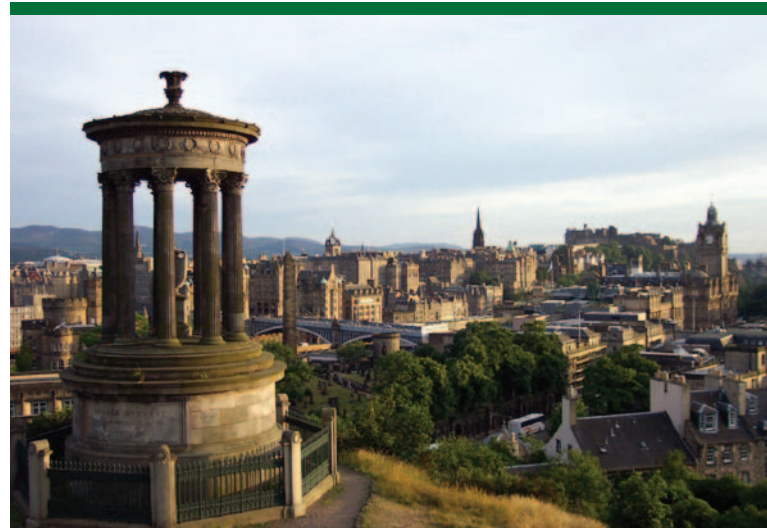
Tavsiyemiz geziye eski şehirden başlayarak daha sonra şehre panoromik bir bakış açısı sunan Arthurs Seat adlı tepeye çıkmanız yönünde olacaktır. Bundan sonra vakit kalırsa Calton Hill adlı tepeden Edinburg ve Kuzey Buz Denizi bir başka açıdan temaşa edilebilir. Yeni şehir vakit kalırsa ziyaret edilebilir. Bu arada iki yakayı ayıran vadiye bulunan parktan Edinburg kalesinin muhteşem görüntüsü ise mutlaka görülmesi gerekenler listesinin başında yer almaktadır.

Edinburg aynı zamanda her yıl Ağustos ayı boyunca

devam eden festivali ile meşhurdur. Bu festival bir dizi resmi ve özel etkinliklere ev sahipliği yapmaktadır. Bu etkinlikler arasında Edinburg Fringe (dünyanın en büyük sahne sanatları festivali), Edinburg Uluslararası Festivali, Kitap Festivali ve Askeri Bando Festivali bulunmaktadır. Bu bir ay boyunca gelen turistlerden dolayı şehrin nüfusu ikiye katlanmaktadır. Sakin bir geziden hoşlananlara tavsiyemiz soğuk ve yağışlı geçen kış ayları da dikkate alınacak olursa nispeten daha sakın ve sıcak olan temmuz ayını tercih etmeleri yönünde olacaktır. Edinburg yıllık bir milyonu aşan ziyaretçi sayısı ile Londra'dan sonra Birleşik Krallık'da en çok turist çeken şehir ünvanına sahiptir. Aynı zamanda doğal ve tarihi güzelliklerinden dolayı Birleşik Krallık'da yaşam kalitesi bakımından en iyi şehir olarak nitelendirilmektedir.

Edinburg bir çok müzeye ev sahipliği yapmaktadır. İskoçya Müzesi, İskoç Savaş Müzesi, İskoç Milli Kütüphanesi, Edinburgh Müzesi, Çocuk Müzesi bunlardan belli başlılarıdır. Edinburg hızlı bir gezi ile bir günde gezilebilecek şehirler sınıfında değerlendirilebilir. Fakat şehrin derununa aşına olup müzelerini gezmek isteyenlere tavsiyemiz iki gece burda konaklamaları yönünde olacaktır. Edinburg bir çok müzesi, gotik ve georgian dönemi mimarisi ile bir masal şehrinin andırılmaktadır. Özellikle eski şehrin gotik mimarisinin şehre kattığı mistik hava Edinburgun diğer Avrupa şehirleri arasında ön plana çıkmasını sağlamıştır. Londraya yapılacak bir gezinin iki günlük bir kısmı mutlaka Edinburga ayrılmalıdır. Londra'dan her gün yapılan otobüs seferleri Edinburg'a ulaşmanın en hesaplı yöntemidir. Konforlu bir yolculuk tercih edenler daha pahalı olan tren seferlerini tercih edebilirler. İster otobüs ister trenle varın, sıcak kanlı iskoçların memleketi Edinburg'un çektiğiniz yol meşakkatinin karşılığı kat kat size vereceğinden emin olabilirsiniz. 🇬🇧

Hacı
Ârif Bey'in
Yandığıdır...

“iltimas etmeye yâre varınız yalvarınız
kula kul oldum aman kurtarınız
etsin azâd beni yâr yalvarınız
kula kul oldum beni kurtarınız”

Ayşe Serra Dilek

Hacı Ârif Bey... 1831 senesinde, Eyyüp'te açmış gözlerini dünyaya. Önceleri sadece Mehmed Ârif olarak bilinirmiş; daha sonraları Hacı Ârif diye anılır olmuş. Yüzü bembeyaz ve ilk su kadar duruymuş. Sesinin yumuşaklığı, eserleri eşsiz güzellikte okuması, 'ol' emri verildikten sonra ola gelen Hacı Ârif'e Rabb tarafından verilmiş eşsiz bir lütûfmuş. Öyle güzelmiş ki sesi, ne dinlemeye doyulurmuş ne de dinlerken gözyaşları eksik olurmuş. Fasillarda mûsikî âşıkları Hacı Ârif'i dinlemeden edemezlermiş. Aslında fasillarda şarkı okunmamış; ama Hacı Ârif'in sesini duymadan da faslı sona erdirmek istemezlermiş. O zamanki İstanbul'da, Hacı Ârif'in adını duymayan ve sesinin güzelliğini bilmeyen kalmamış. Şânî dönemin pâdişâhı Sultan Abdülmecid'e kadar ulaşmış. Dinlemiş Sultan, Hacı Ârifi ve “bundan sonra mızıkay-ı hümayûn'da meşk et demiş”. Hacı Ârif böyle girmiş saraya, henüz onaltı-onyedi yaşlarında...

Zaman, çok çabuk akmış; acelesi varmış gibi hızla yol almış. Göz açıp kapayınca kadar yıllar geçmiş. Hacı Ârif Bey, kendini, sarayın câriyelerine mûsikî dersi verirken, gözleri dillere destan ‘çeşm-i dilber’ adlı çerkez kızının karşısında bulmuş. Elde olmayan kader ilahî kazaya dönüşmüş ve çeşm-i dilber Hacı Ârif Bey'in yüreğine kazâra bir bakışla düşmüş. Dilberin bakışları dipsiz ve kör karanlık bir kuyuya hapsolmüş. Uğraşmış kuyu sahibi bakışların bendeki mânâsını dile getireyim, ilân-ı aşk edeyim, kör karanlığımı aydınlatayım demiş; ama boşa uğraşmış. Anlatamamış derdini. Ne dili dönmüş ne de sözcükler kâfi gelmiş. Her gün yeni bir gün doğmuş, güneş tepedeki yerini almış; ama kuyunun zifiri karanlığını bir türlü aydınlatamamış. kuyu karardıkça kararmış, derinleştikçe derinleşmiş. derinlik dile gelemezince, çerkez kızı da bilememiş derin ne kadar derinmiş. “bu hâle tek dermân gözlerin sahibi” demiş kuyu sahibi kendi kendine. Asıl dermânın gözlerin görmesine kâdir olan olduğunu bilirmiş de unutmanın insanoğlunun en korkunç hastalığı; ama bir o kadar da olmazsa olmazı olduğunu da unuturmuş. En nihâyetinde o da bir insanmış, bir an için unutmuş, hatırlayamamış. Hatırlamak için gözlerde kalmayıp kuyunun en derinine in-

melmiş; fakat en derine inmek için gözlerden geçmesi gerekirmiş. Gözleri geçebilmek ise herkese nasip değilmiş...

Güneşin doğduğu günlerden, haftanın yedi gününden biriymiş. Si ve mi bemol okunmuş, bir de lâ bemol olunca, Hacı Ârif Bey'in yüreği artık kül mü olmuş bilinmez; ama kürdilihicazkâr makâmı dilber için yürekten bestelenmiş, sazlarda tellere vurulur olmuş. İlk defa duymuş etraf bu makamı, çok beğenmiş. Okunan şarkılar dile getirebilir gibi olmuş dilberin gözlerinin yüreğindeki manasını. Sultâna kadar gitmiş haber. Evlendirmiş sultan, çeşm-i dilber ile Hacı Ârif Beyi. Ama bir kez olsun çeşm-i dilber'in yüreğine “senin yüreğin de Hacı Ârif Bey için yanar mı?” diye sormamış. Sorulmayınca soru, cevabı veren de olmamış. Sorulsa bile verilen cevap ne olurmuş; sultana karşı gelinmez bilinirmiş...

Uğraşmış çeşm-i dilber, yüreğinde Hacı Ârif Bey'in hissettiklerini hissedebilmek için. Ama biliyormuş; yüreklere hükmedenin aslında onu taşıyanın değil de yürekleri yaratmanın olduğunu. Ne yaptıysa olmamış, yüreğindeki tüccârı çıkarıp Hacı Ârif Bey'i onun yerine koyamamış. Yüreğine hükmedememiş. Kaçmak istemiş; aklı ile yüreği arasında kalmış. Aklının yapma dediğini yapmış ve Hacı Ârif Bey'i geride bırakıp kaçmış. Geride kalan Hacı Ârif Bey'e ise dilin anlatmakta âciz kaldığı acıyı anlatmak için yedi tane nota kalmış. Onu en iyi anlayan ve anlatan onlar olmuş. İşin garibi; Hacı Ârif Bey nota bilmez saz da çalamazmış, tek bildiği yüreğinin ona söylediği şarkılarınmış...

Çeşm-i dilber'in kaçıışı çok üzmüş Hacı Ârif bey'i. Bir süre dolaşmış etrafta, yanında iki küçük çocukla. Pâdişah onca yılın hatırına Hacı Ârif Bey'i yeniden aldırılmış saraya ve tabii o güzel sesi tekrar duymak aşkına. Bir daha yanmaz bu gönülüm demiş Hacı Ârif Bey; ama gönül bu, en fazla da yanmak için yaratılmış, bir değil dört defa yanmış. Her defâsında yakan ateşin büyüklüğü târif edilemeyecek kadar, yaktığı yer ise sâdece bir elin yumruğu kadarmış. Fakat bilinmezmiş hangi ateşin en çok yaktığı, yakması gerekenin yakıp yakmadığı... Allah-u â'lem. ❖

Lakposhtha
parvaz mikonand

Turtles Can Fly

Bahman Ghobadi

Schildkröten
können fliegen

KAPLUMBAĞALAR DA UÇAR

Ömer Beyoğlu

Efsaneye göre ...

Göl kenarında yaşayan bir kaplumbağa sürekli çevresindeki kuşları izler, istedikleri zaman uçmalarına, gitmelerine imrenirmiş...

Zamanla bu kuşlarla arkadaş olmuş kaplumbağa ve onlarla hislerini paylaşmış: “Ben de gölün diğer tarafına gitmek istiyorum!”

Kendi gidecek olsa bir ömür sürermiş bu gidişi... “Keşke sizin gibi uçabilseydim” demiş onlara... “Keşke ben de gölün diğer tarafına istediğim vakit gidebilseydim!”

Kuşlar üzgün kaplumbağanın bu dileğini yerine getirmek istemişler ve “Sen de uçabilirsin!” demişler ona. “Kaplumbağalar da uçar!”

Bir dal almış iki kuş, niyetleri dalı iki yanından tutup kaplumbağayı karşıya geçirmiş. Kaplumbağaya “-Tek yapman gereken dalı sıkıca ısır-mak.” demişler. Dalı sıkıca ısır-mış kaplumbağa da...

Sonra göl üzerinde kuşlar dala sıvrarak tutunan kaplumbağa ile birlikte havalanmışlar, yükseldikçe yükselmişler...

Bir vakit gittikten sonra ise kaplumbağa korkmuş yükseklerden..!

Durumunu unutup, heyecanla bağıracağı bir an çenesi açılmış ve suya düşmüş..! Düşerken düşünmüş “Uçmak benim neyime?” diye...

Suya, yani ait olduğu yere, kendi yavaş, imkansız hayatına...

...

Bahman Ghobadi önceki filmi “Sarhoş Atlar Zamanı” ile mest etmişti. Görsellik şahaneydi..!

Bir doğu filmiydi ve bütün büyük doğulu yönetmenlerin filmlerinde görülen şiirsellik de fazlasıyla vardı.

Bir ‘kış hikayesi’ dinler gibi izlemiştik filmi...

“Kaplumbağalar da Uçar” ise yönetmenin son filmi.

Görsel olarak önceki filmindeki başarı bu filmde de ziyadesiyle var.

Oyuncular tıpkı Kusturica filmlerinde olduğu gibi profesyonel olmayanlardan seçilmiş ama performanslar kusursuz.

Hikayeye giriş, genişletme, verilmek istenen mesaj makûl ölçülerde ve estetik bir anlatıma sahip.

Vs, vs, vs...

Ez-cümle genelde doğu filmlerinde olan becerememezlikten kaynaklı (bizim anlamamız değil!) yavaş ve kasvetli anlatım bu filmlerde yok..!

Diğer taraftan;

İran kürtlerinden olan yönetmenin ikinci filmi de ilk filmi gibi yine Kuzey Irak’ta geçiyor. Bu herhalde iyi bildiği bir coğrafya da çalışma isteğinin yanında başka nedenleri de içinde barındıran bir durum..? Tam kestiremiyorum...

Çok ödüllü bir yönetmen olması kuşku uyandırıyor; fakat filmde ‘batıcı bir hümanizm’le birlikte ‘doğulu bir kadercilik’ de yok değil...

Ne demek bu ?

Şöyle: Filmde tıpkı yukardaki hikaye de verilen mesaj gibi aslında o coğrafyanın (ve belki de herkes için diyordur?) insanının mâkus talihinden kurtulmak için çırpınışının (?) kaplumbağanın ki gibi sonuçsuz olacağı mesajı veriliyor, bu duruma da kader diyor... Kader bu yaşananlar, müzmin talih...

Ve bu coğrafya üzerinde yapılan hesapların, savaşların da (Irak savaşı bu!) kişisel hırslar ya da geçici iktidarların konjektüre dayalı sapkınlıkları olduğu vurgulanıyor. Bu ikinci kısım el-hak doğrudur nitekim ..!

Dirilen Şehir

Jules Romains / Türkiye İş Bankası Yayınları

“O gün kasaba, treni her zamanki duygularla karşıladı. Çıkanlar sekiz kişiydi yalnız. Yedisi kasabadandı. Kısa bir ayrılıktan sonra eski yerlerine, eski işlerine dönüyorlardı. Şehir onların üstüne önceden bildiği şeyleri tazeleyecek, onlar yüzünden her zamanki akışını değiştirecek değildi...”

Kasabalar vardır bir köşesinde zamanın... Sessiz ve sakindirler... Kaderin elinde yoğrulan ruhları, rutin bir hayata tereddüt etmeden intibak gösterir mekân bedenlerine... Bazı zamanlar ses çıkarmadan kabullenmek bazı şeyleri, ama her an çılgılık vaktini kollamak bir insan halidir. Bilhassa kitle psikolojisinde değişmesi gerekenleri görüp, bilip de ses çıkarmadan tetikte beklemek ve gelecek bir sese, ses katan olmak tipik bir insan özelliğidir... Biraz uyuşmuş bir kişiliği gösterse de ümit kesilmez insandan...

İşte o gün Paris treninden inen sekizinci insan, seslerine kibrit çakılmayı bekleyen insanların kaderiydi... Nasır tutmuş bir hayatı yaşayan bir kasabaya ‘posta memuru’ olarak gelen bir insanın, kasabanın umûmi bir duvarına yazdığı tek bir cümle bir kasabanın sosyal yapısını nasıl değiştirir?

İşte cümle –belki de daha fazlası- : ‘Varlıklılar, çalışanların sırtından geçinirler: Tükettiği şeye karşılık birşeyler üretmeyen kişi toplumun hayatında bir asalaktır!’

Kendini Arayan Adam

Arkaş’ın Günlüğü / Mihail Nuayme / Kaknüs Yayınları

Göç edebiyatının derin isimlerinden biri olan Mihail Nuayme’nin, uzun aralıklar vererek yazmış olduğu bir eser Arkaş’ın günlüğü. Yazarın bu kitabı dışında Türkçe’ye kazandırılmış üç kitabı daha bulunmakta. Nuayme, Arkaş’ın günlüğüyle tanınmış bir yazar fakat kesinlikle Arkaş’ın günlüğünden ibaret değil.

İnsan kayıtları... İnsanın sahip olduğunu iddia ettiği her şey; yani eşya, yani toprak, yani makam, yani ‘şey’, “benim” diyebildiğimiz her şey ve dahî sahip olduğumuz isimler; Ayşe, Ahmet, Mehmet, Fatma; adı ve adıyla yaşayan bizler yani...

“Bırak insanlar birbirlerinin adlarını kaydetsinler. Ben, insanların suskunlarından olan ben ise, kaderin, büyük âlemin kayıtlarında bana yazdığı şeye razı geldim.” diyen Arkaş, bugün Davud, yarın Süleyman, şu an Samson az sonra ise kahve getiren Arkaş oluveriyor; ne düşündüyse, düşündükleri ne hissettiriyorsa o tezahür ediyor öz benliğinde. Fakat zâhîrîde ise güve’nin delik deşik ettiği yüzüyle sadece Arkaş...

Acı çeker Arkaş. Sitem eder insanlara; ama nefret etmez. Hatta sever herkesi; lakin uzak durur. Herkes kendi gibi değildir; herkes onun gibi sevmez. Acı, onun için bir lütuftur; meyvesi olan bir ağaçtır. Acıdan damıtılarak elde ettiği bilgi onun yaşam boyu rızkıdır.

“Bu dünyada takva sahibi olduklarını iddia edip, başlarına bir musibet geldiği vakit “O, Allah’ın bir sınamasıdır” diyenler de var. Oysa bütün insanlar gibi onlar da Allah’ın sınamacı değil de öğretici olduğunu unutmuşlardır. O, ancak sınamanın neticesini bilmeyenleri sınar”...

“Sen bir zerresin! Kainata nisbeten fiziki varlığın sifra yakın; ama bünyende var olan KALP ,sende Yaradan’ın mekanıdır.” diyor Arkaş. Eşref-i mahlûkat olan insanın şerefi ilahi nurdan, ilahi nurun temsil ettiği kalpten sebep. En yüce zerre olan insan, ne Ayşe ne Fatma; ne günah işleyen ne sevap kazanan, ne güzel ne de çirkin olan, ne her şeye sahip ne de hiçbir şeye... Dünyadaki telakkisi ne ise insanın, insan o işte...

Perde... ne kadar kalın ve ağır da olsa, bir gün onu indiren elin kaldırması gerekir.” Aracı’ya gelince, ansızın bir kelime ya da mânâsız bir şey olabilir yahut ‘can’ın kendisi oluverir... Arkaş’ın perdesinin kalkmasına vesile ne idi? Arkaş zaten hep tuaf biriydi. Sonra kurban etti, çünkü kurban ettiği şey bedeninin tahammül edemeyeceği ve ruhunun arzulayabileceğinin çok ötesindeydi. Ölmesini isteyecek kadar çok sevdi. Ölen de ölmeye razı olacak kadar sessizdi; teslimdi...

Muhâlefetin İflâsı

Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi / Nehir Yayınları

Nehir Yayınlarının ‘Hatıralarla Yakın Tarih Dizisi’nin sekizinci kitabı olan ‘Muhâlefetin İflâsı’ muhâlefetin asıl gâyesinin ne olması, nasıl olması gerektiğini Osmanlı’nın dağılma sürecinden örneklerle açıklar tarzda.

Zengin bir yazım hayatına sahip olan yazar, zamanın devlet büyükleri tarafından Filibe’ye gönderilmiş, yazım hayatı bir çok kez sekteye uğratılmış ve sonunda siyasetle uğraşmayacağına söz vermiştir. Arapça, Farsça ve Fransızca bilir. Batının felsefi akımlarını yakından takip etmesine rağmen tasavvuf ve vahdet-i vücûd konuları eğilimindedir. “Bize denilecek ki: “Muhâlefetsiz Meşrutiyet olmaz, Maşrutiyet demek; çeşitli fırkaların, sayısız fikirlerin çarpışması, dengesi demektir.” Biz de buna cevap olarak diyeceğiz ki: “Fırkalı, muhâlefetli, çarpışmalı Meşrutiyetimiz, ordunun berbat olmasına, milletin iki düşman parçaya ayrılmasına, her ihtiras düşkününün millet zararına bin bir türlü açgözlülüğe düşmesine ve sonunda koca Rumeli’nin gitmesine sebep oldu. Yine böyle fırkalar ve böyle muhalefetlerle, böyle çarpışmalarla işe devam edersek Anadolu da elimizden gidecek. Vatan elden gider ve bu necip millet esâret altına girerse, işte o zaman hepimiz bir fırkaya zorunlu olarak intisap ettirileceğiz: Sefiller, zeliller, mahkûmlar fırkası”.

➤ Korkuyu Beklerken

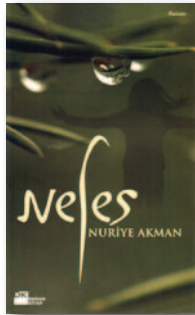
Oğuz Atay / İletişim Yayınları

'Korkuyu Beklerken' çok derin bir güçsüzlükle okuduğumuz, farkına varıp kelimelere dökmekten korktuğumuz fikirlere, itiraflara, duygulara yaslanan sekiz hikayeden müteşekkil bir kitap. Oğuz Atay'ın, 'tutunamayanlar'da yorumlanmasını okuyucudan beklediği, kapalı bıraktığı bazı meseleler, bu kitapta bâriz simgelerle ifade edilmiş; lâkin bu bârizlik de alıştığımız hikayeciliğin yanında yine saklı kalır.

Okuyucunun 'beyaz mantolu adam'a reva görülenleri insanlıktan uzak, 'unutulan'ı sıra dışı, 'korkuyu beklerken'i fazla şizofrenimsi, 'bir mektup'u takıntılı bulduğu zamanlar da oluyor, Oğuz Atay tam da bu kategoriye sövüyor kitaplarında esasında. Kahramanların duygu buhranlarını o kadar veciz, kendimize dair görmezden geldiklerimizi o kadar cesur dile getiriyor ki; okuyucu iki ihtimalle karşı karşıya buluyor kendisini; ilki: Satırlardan kaçıp, alıştığı cafcacflı, sorgulamadan uzak, soluk vitrinlere dönmek... İkincisi: Bu ruh izahlarının verdiği elemin gazıyla, içinde yaşadığı toplumun tersi istikamete doğru yol almak. Bu iki ihtimalle karşı karşıya bırakıp, hikayeyi bitirmiyor Oğuz Atay; devamlı şunu da anlatıyor 'beyaz mantolu adam'da: "Ne kadar bu toplum akıntısına muhalif kürek çeksek de başaramayacağız ey insanlık! Bol Latince isimlerle, hastalıklarla vasıflandıracaklar bizleri sonunda, fark ettiğimiz gediklerle yaşamak zorunda bırakacağız; belki tavan arasındaki meçhul kişinin böceklerin kemirdiği beyindeki boşluk misalince 'unutulan' olacak öğrendiklerimiz, bir halta yaradığını görmek şerefine nail olamayacağız."

➤ Nefes

Nuriye Akman / Doğan Kitap

Nefes, kelimeleri tümleyen ve tümlerken de yeniden doğan bir roman. Soyut bir roman telakisi demek istiyorken birden ayaklarını yere bastırıyor insanın. Zamanın şimdinden iktibas ettiği haller, elini kalbine götürmesine vesile oluyor insanın. Soyut ile somut dengesinin kurulduğu bir hikâye alıyor götürüyor sizi bir nefesin sonsuz derinliğine.

Nuriye Akman, mesleği ile yoğuruyor sanki romanı. Sanki sorular sorulmuş hayata da cevaplardan müteşekkil bir kitap çıkmış ortaya. Sanki çift boyutlu bir roman. Genel itibarıyla konu, doğumu esnasında annesini kaybeden 'gârib' bir çocuğun etrafında geçiyor. Birbirlerini sevip de vuslatı yaşamamış olan bir çift kendisine 'anne' ve 'baba' oluyor. Bu anne ve babanın özelliği ise birinin ebe, diğerinin de gassal oluşu. Ve hayatlarına bir de dilbilimci yabancı bir profesör bir vesile ile müdâhil oluyor.

Çocuğun 'sırrı', kendine has bir dil ile konuşuyor olması. Ya da diğer insanlara göre konuşmuyor, bir şeyler geveleyip duruyor olması. Tahmin edemeyeceğiniz dillerde kurulan cümlelerle konuşturuyor Akman çocuğu. Ve böyle bir çocuğa da öyle bir dilbilimci nasip olması ve aralarında geçen olaylar ziyadesiyle enteresan.

Hikâyenin içene yerleştirilen bir de kedi var ki, onun da olaylara karşı verdiği tepkiler ve kendi hayatı aralarda anlatılıyor. Bunun, hikâyeye zamanın farkına vardırılmalı ve gerçeği bir de başka boyutuyla görebilmelik olarak koyulduğunu hissettiriyor insana. Birşeyler akıp giderken bir başka bir yerde de başka birşeyler olabileceğini mim'liyor gibi...

Akman, kahramanların dillerini, kalplerini, ellerini, bakışlarını öyle bir donatmış ki 'bu kadarı da pes yani' diyebilirsiniz. Çok geniş bir bilgi birikimin yanında çok da geniş bir hayal gücüyle müzeyyen bir kitaptır Nefes velhasıl.

TANITIM MÜZİK

Aşk ve Meşk Aka Gündüz Kutbay ve Kani Karaca

Aşk olmadan Meşk olmaz....
Klasik Türk Müziğimizin günümüze gelmesinde ve çağımızın çoğu sanatkarının yetişmesinde çok büyük pay sahibi olan iki ustanın albümü Aşk ve Meşk. Neyzen Aka Gündüz Kutbay adına çıkan albüm ; 1- Aşk Aka Gündüz Kutbay'ın Neyinden icralar ve taksimler olarak, 2- Meşk albümü ise Aka Gündüz Kutbay ile Kani Karaca'nın geçmiş yıllarda ev ortamında yaptıkları meşklerden oluşuyor. Klasik müziğimizin mutfağından ve bakir denebilecek kayıtlardan oluşan albüm, klasik musiki meşki meraklıları ve ney sazı ile ilgilenenler için önemli bir kaynağı ve Kani Karaca'nın kendine has tavrının parıltılarını göreceğiniz sanatla dolu saatleri bize sunuyor...

Kalan müzik Aşk (481-482)
Kalan müzik Meşk (483-484)

Eski Devir Bahçeleri Alâeddin Yavaşca (Besteler ve semâiler)

Kaf müzik etiketiyle beğeniye sunulan bu albüm, Klasik Türk Musikisi'nin yaşayan en büyük sesi olan Prof.Dr. Alâeddin Yavaşca'nın icra ettiği klasik eserlerden oluşuyor. Geleneksel İcra anlayışının en güzel örneklerini, okuduğu beste ve semâiler ile bu albümde bize sunan Alâeddin Yavaşca, ses kapasitesi, tınısı ve geleneksel olan'ın üzerine yeni şeyler koyarak inşa ettiği yorumu ile diğer icracılardan ayrılır. Türk musikisinin klasik dönemine ait Itrî, Dede efendi, Zaharya, 3. Selim gibi bestekarların eserlerinden oluşturulan bu seçki, Alâeddin Yavaşca'nın sesinden başka bir değer kazanmaktadır. Klasik Türk müziği ile ilgilenenlere şiddetle tavsiye olunur.

Vantage Point

(Bakış Açısı)

Tür : Gerilim / Dram
Yönetmen : Pete Travis
Senaryo : Barry Levy
Görüntü Yönetmeni:
Amir M. Mokri
Yapım : 2008, ABD , 90 dk

Oyuncular
Zoe Saldana, Matthew
Fox, Dennis Quaid,
Sigourney Weaver,
William Hurt

Yine Amerika, yine Mr.
President ve yine ona
suikast düzenleyen terö-
ristler. Bu filmi izlenebilir
kılan iste hikayeyi ele
alışı. Bir suikast giriş-
minin beş tanığı ve bu
beş tanığın bakış açısıyla
örülmüş bir kurgu. Olaya
hangi açıdan baktığınız,
elbette fark yaratır.

Inception

(Başlangıç)

Tür : Bilim Kurgu / Gerilim / Dram / Gizem
Yönetmen, Senaryo : Christopher Nolan
Yapım : 2010, ABD / İngiltere , 148 dk
Oyuncular: Leonardo DiCaprio (Cobb) , Ken Watanabe
(Saito) , Joseph Gordon-Levitt (Arthur) , Marion Cotillard
(Mal) , Ellen Page (Ariadne)

Çalınabilecek en kıymetli şeyiniz, sır gibi sakladıklarınızdır. Yapılabilecek en büyük hırsızlık, zihnin en zayıf anında derinliklerine inerek saklı bilgileri çalmaktır. Ve bu işte Dom Cobb (Leonardo DiCaprio) çok iyidir. Dünya çapında nam yapmış bir bilinçaltı hırsız olan Dom bu şöhreti hayatını mahvetme ve yalnız kalma pahasına kazanmıştır. Ve bir gün her şeyi geri kazanabileceği bir teklifle karşılaşır. Her şeyi geri kazanmak için yaptığı işlemin tersini yapması gerekmektedir: Bilinçaltına bilgi yerleştirmek. 2010'un en çok dikkat çeken ve ses getiren filmi. Bilgisayar destekli bir film olmasına karşın, bu teknoloji nasıl maksimum kullanılır değil; nasıl minimuma indiririz kaygısıyla çekilmiş. Son zamanlardaki ender filmlerden...

Red

Tür : Komedi / Aksiyon Yönetmen : Robert Schwentke
Senaryo : Warren Ellis , Cully Hamner Yapım : 2010, ABD / Kanada
Oyuncular: Bruce Willis, Helen Mirren, Morgan Freeman, Mary-Louise Parker,
John Malkovich

Red; yani Retired Extremely Dangerous; yani emekli ve oldukça tehlikeli... Frank işte böyle bir emekli gizli ajandır. Emekliliğinin tadını çıkarma planları ise organize bir saldırıya maruz kalması ile suya düşer. Ve eski toprak Red'leri bir araya toplayarak kendisine saldıranlara savaş açar. Aksiyon-komedi türündeki bu film özellikle oyuncu kadrosuyla keyifli bir seyir vaad ediyor. "Bruce Willis'i sevemsek de Malkovich'i özlemiştik" diyenlere...

TANITIMFILM

sabah
ülkesi

37
sayı25
2010

Sevgi Üzerine Masum Düşünceler

son ülke

M.Nihat Malkoç

➤ Nefes, hayatta kalmamız için nasıl gerekliyse, sevgi de saadetimiz için öyle gereklidir. Vücudumuzun gıdası besinlerse ruhumuzun ve kalbimizin gıdası da aşk ve sevgidir. Çölleri vahaya, uçurumları düzlüğe çeviren aşk, umudunu kaybeden, geleceğinden beklentisi kalmayan insanlara yaşama sevinci kazandırır. Bedeni diri tutar sevgi iksiri...

Sevgiye geniş açıdan bakmak lazım. Sevgi manevi hazların, yeri kolay kolay doldurulamayanıdır. Fakat her nedense bizde sevgi ve aşk deyince ekseriyetle karşı cinslerin birbirine duyduğu cinsellik merkezli sevda duyguları anlaşılır. Hatta bazıları bir elde birkaç karpuz tutanlar gibi aşklarını yedeklerle takviye ederler. Birini kaybedince yedekteki sahneye çıkar. Buna da hiç sıkılmadan 'aşk' derler.

Sevgiye sınır çizmek müşküldür. Onu bir şekilde sınırlamak kalbe ambargo koymaktan farksızdır. Sevgi bir ummandır. Yürek kaşığınız ne kadar büyükse o kadar nasiplenirsiniz. Bizce gerçek sevgi karşılıksız olmalıdır.

Aşk mana denizine dalmaktır. Yüce dinimiz İslamiyet aşkın mahremiyetine önem vermiştir. Bunun yanında manevi kavramlar da aşka dâhildir. Bu bağlamda Yunus Emre ve Mevlana gibi erenler aşkın sembolleşmiş kahramanlarıdır. Onlar Allah ve Peygamber aşkını manevi dünyalarında büyütmüş yüce şahsiyetlerdir. Onları de aşktır ama gönü şımartmayan, aksine yüreği sığaya çeken aşklardır.

Aşk insanı olgunlaştırır derler. Fakat bu aşk bildiğimiz insani aşkla sınırlı değildir. Allah, peygamber ve bunun gibi manevi değerlere duyulan aşkları da aşkın muhtevasına katmak lazımdır. Hatta bunlar beşeri aşkın bir adım önünde durmaya layıktır. İşte bu anlamda Divân şiiirinin büyük şairi Fuzûlî, aşktan neşet eden derdin çaresini şu beytinde reddediyor:

*“Aşk derdiyle hoşem el çek ilacımdan tabîb
Kılma derman kim helâkim zehr-i dermanındadır”*

Bu beyit üzerinde uzun uzun düşünmek gerekir. Zira düşündükçe apayrı bir anlam derinliği yakalayacağınızdan şüphem yoktur. Beyti günümüz Türkçesine çevirirsek şunları söyleyebiliriz: “Ey tabip! Aşk derdiyle başım hoş benim; yaramdan el çek sen. Bana derman hazırlama ki senin merhemlerin benim ölümüm sayılır.”

Demek oluyor ki aşksızlık felsefi manada hayata indirir-

len bir darbedir. Kişi sevdiğe yaşar. Lakin bu sevgi iki insanın aşkıyla sınırlı olmamalıdır. Sevgiler durulaştıkça ve çıkarlardan arındıkça anlam kazanırlar. Mâneviyatsız bir aşk; kördür, sağırdır, ruhsuzdur.

Aşk acılardan da lezzet alınabileceğini öğreten bir mana yoğunlaşmasıdır. Aşkın tabibi maşuktur. Vuslata giden yolda çekilen çileler acı ve keder verse de insanları olgunlaştıran ve derinleştiren vesilelerdir. Bunlar kulun dirençli olmasını sağlar.

Büyük mutasavvıf Mevlâna der ki, “Aşk geldi. Damarımda, derimde kan kesildi; beni kendimden aldı, sevgiliyle doldurdu. Bedenimin bütün cüzlerini sevgili kapladı. Benden kalan yalnız bir ad, ondan ötesi hep o...” Mevlana’nın bahsettiği bu aşk, şehvete batmış beşeri aşk değil muhakkak... Allah’la ve onun yarattıklarıyla güzelleşen ve ulvileşen manevi sevdadır. Aşkın sınırlarını imanla ve irfanla çizenlerin vuslatı hayırlı olur şüphesiz...

Nerde o eski aşklar? Leylalar, Mecnunlar, Keremler, Aslılar, Yusufklar, Züleyhalar, Ferhatlar, Şirinler nerde?... Aşkın mahremiyetini darağacına kaldıranlar tüketim toplumu olmanın getirdiği samimiyetsizlikleri ne zaman itiraf edecekler? Bu ikiyüzlülük hastalığını tedavi edecek yine aşktır. Zira aşkın yararı ancak aşkla iyileştirilebilir.

Günümüzün kapitalist zihniyeti sevdalar üzerinden bile çıkar sağlamanın ve aşkları sıcak paraya çevirmenin peşindedir. 14 Şubat Sevgililer Günü bunun somutlaşmış şekli değil. Şubat ayının başından beri mağaza vitrinlerinde sözüm ona dillere pelesenk edilen Sevgililer Günü bahane edilerek reklâm yapılıyor. Televizyonlar ve gazeteler sürekli bu konuyu işliyor. İnternet üzerinden alışveriş yapma amacıyla kurulan yüzlerce site sevgililer günü üzerinden getirim sağlamanın peşine düşmüş...

Karşılıksız sevgiler yok denecek kadar az ve çıkar ilişkileri sevdalara da bulaşmış durumda. Günümüzde arı duru aşklar bulunmaz Hint kumaşı kadar kıymetlidir. Aşkları da en can alıcı yerinden vurdu kapitalizmin gözü para hırsı bürümüş uşakları... Sevgiyi ve aşkı ayağa düşürenler onun yerde sürünmesinden ve incinmesinden rahatsız olmayanlardır. Çünkü onlar için mühim olan kazançtır. Her sevdanın maddi bir bedeli vardır onların gözünde.

Hemen her şeyin sahte ve yalan olduğu günümüzde o eski içtenlikleri nasıl geri getireceğiz? Günübürlük ilişkileri ‘aşk’ diye nitelendirenler ve aşkla cinselliği aynı kefeye koyanlar çamur içinde yüzdüklerinin farkına varabilecekler mi acaba? Ne zaman aşkı kumar olarak görmekten ve aşk üzerine kumar oynamaktan vazgeçeceğiz? Olmayan aşkların günü kutlu(!) olsun. Bu arada aşk ve seveda üzerinden köşeyi dönenlerin cebe indirdikleri bereketli olsun. Kim bilir onlar gelecek sene de aşkı paraya çevirmenin planlarını şimdiden yapmaya başlamışlardır. Zira kapitalistlerin aşk anlayışı daha çok kazanmaktan ibarettir.